

ISSN 0125-0957

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๘ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ผังรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

ประจำเดือน สิงหาคม 2560 เป็นต้นไป ออกอากาศทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00 – 22.00 นาฬิกา

เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์	เวลา	
05.00	รายการเผยแผ่ความรู้ทางศาสนา							05.00	
06.00	คุยข่าวเช้า					รัฐสภาไทยได้รชมพระบรมมหาราชวัง (10 นาที)		06.00	
07.00						ถ่ายทอดข่าว สวท.			weekend news
07.30	Inside รัฐสภา					วิจัยก้าวไกล	ทำดีได้ดี	07.30	
08.00	ห้องข่าวรัฐสภาแขนงเนล (โทรทัศน์รัฐสภา)					ถ่ายทอด คสช. (rerun)	สฎป...ในหลวง ร.๙ ขบวนการคนตัวเล็ก	08.00	
09.00	มองรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)			มองรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)	รัฐสภาของ ปชช. (โทรทัศน์รัฐสภา)	ร้อยเรื่องเมืองไทย		09.00	
09.30				สภาสนทนา	สภาสนทนา	ร้อยเรียงข่าว	มีข่าวดีมาบอก	09.15	
10.00	การเมืองเรื่องของประชาชน			เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป	เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป	บ้านสุขภาพ (คนพิการ-ด้อยโอกาส)	ตะลอนทัวร์ ทั่วไทย	10.00	
11.00	เกาะติดสถานีนิติบัญญัติแห่งชาติ			ถ่ายทอดเสียง การประชุม สถานีนิติบัญญัติ แห่งชาติ	ถ่ายทอดเสียง การประชุม สถานีนิติบัญญัติ แห่งชาติ	บันทึกประชุมสภา		11.00	
12.00	รัฐสภาของเรา			(สนช.)	(สนช.)	สฎป...ในหลวง ร.๙ แผ่นดินถิ่นไทย			12.00
13.00	สายด่วนรัฐสภา (โทรทัศน์รัฐสภา)			จนเสร็จสิ้น การประชุม	จนเสร็จสิ้น การประชุม	เพลินเพลงยามบ่าย		13.00	
15.00	รักเมืองไทย			(ที่ประชุม สนช. ครั้งที่ 3/2557 21 ส.ค.57)	(ที่ประชุม สนช. ครั้งที่ 3/2557 21 ส.ค.57)	ท้องถิ่นบ้านเรา		14.00	
16.30	ปฏิรูปกฎหมาย เพื่อประชาชน	รายการจากสภาที่ปรึกษาฯ		เดินทางรัฐธรรมนูญไทย				15.00	
17.00	Gossip การเมือง							15.30	
18.00	เดินทางประเทศไทย (เชื่อมสัญญาณสถานีโทรทัศน์กองทัพบก)				ก้าวทันไอที		ชีวิตกับการเรียนรู้ กับแพทย์ทางเลือก	สบาย สบาย กับแพทย์ทางเลือก	16.00
18.30	กรรมาธิการพบประชาชน	เจตนารมณ์ กฎหมาย	เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	บทความ พระราชวินิจฉัย ร.๙		สฎปข่าว...สภากับประชาคมโลก	สฎปข่าว...เส้นทางกฎหมาย สบาย สบาย กับแพทย์ทางเลือก	17.00	
19.00	ถ่ายทอดข่าว สวท.							18.00	
19.30	ข่าวภาษาอังกฤษ					เรดิโอ for you		18.00	
20.00	ข่าวในพระราชสำนัก (รับสัญญาณจาก สวท.)							20.00	
21.00	ปชช. พบประชาชน	๓๐ นาที คดีปกครอง	คุยกับ คณะกรรมการสิทธิฯ	สดง. พบประชาชน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน พบประชาชน	คุยกันนอกศาล	สนทนากับ คลังสมอง วปอ.ฯ	21.00	
21.30	ธรรมะก่อนนอน							22.00	
22.00									

หมายเหตุ - เวลา 08.00 น. และ 18.00 น. เคารพธงชาติ และ พระบรมราโชวาท / นำเสนอข่าวต้นชั่วโมง และสปอตต่างๆ ตั้งแต่เวลา 08.00-21.00 น.

- หากช่วงเวลาได้มีการถ่ายทอดคำสั่ง/ประกาศ/รายการพิเศษจาก คสช. หรืองานที่ได้รับมอบหมาย สถานีฯ จะดำเนินการถ่ายทอดเสียงจนเสร็จสิ้นภารกิจ

รัฐสภา

ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๘ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ISSN 0125-0957

ที่มายกา ไหว้ มหาราชินี

ท้ายกาไหลต สยามมาตา

๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

กรองมาลัยล้วนมะลิเพรศพิจิตร
เป็นมาลาเน็ดฉินประคั้นสคินธ
เนื่องโอกาสราชสมภพลอบแหล่งหล้า
รวมประเลงเลบงบรรพสรรพศรีย
จากกาลาภิเชกอดิเรกนาถ
คือมาตาสชาดลมงคลอนันต์
คือเทวีศรีธานินทร์รินอรักษ์
พิทักษ์ทรัพย์ปฐพีนคิลปกรรม
จึงทรงเป็น “อัครารักษ์คิลปิน”
เป็นเทวีแห่งหม่อมใหม่ในโลก
เหรียญ “เซเรซ” บอกรับาลอาหารโลก
คือมาตาแห่งสยามภรามวีไล
ประลवारมังคลาธิษฐาน
เป็นขวัญเกล้าเหล่าประชานรากร

เทพนิมิตจากอุทยานพิมานสวรรค์
น้อมภันท์แทบบาทละองธลี
สรวมบุญญาธิการบรรสานศรี
ที่พวาทเทพวาทตีวีธวัจนท์
พระคือราชกัลยาณใจกรสวรรค์
คือเทวีแห่งมหาเมตตาธรรม
นำพิทักษ์ห้วงธาราพุกซาฉ้า
ธวัชนาคิลปคาสตร์ปราชญ์ปัญญา
เป็นเทวิน “ปารักน้ำ-นารักป่า”
เทพธิดาเทวรักษ์คักคิลปไทย
คือโลกแห่งสยามจาร์สไซ
กิตติเกริกไกรก้องหล้าสถาวร
จูงไตรรัตนประสิทธิ์คานต์สไมสร
สถาพรเฉลิมฉัตรภวัณนรินทร์

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ผู้บริหาร ข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานราชการ
และกองบรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
(นายประยอม ช่องทอง คิลปินแห่งชาติ ร้อยกรอง)

ที่ปรึกษา

นายสรศักดิ์ เพียรเวช
นางสาวสุภาสินี ชมะสุนทร

บรรณาธิการ

นางจงดเดือน สุทธิรัตน์

ผู้จัดการ

นางบุษราคัม เซวานศิริ

กองบรรณาธิการ

นางพรพรรณ ลินสวัสดิ์
นางฟ้าดาว คงนคร
นายพิษณุ จารีย์พันธ์
นางสาวอรทัย แสนบุตร
นางสาวจุฬีวรรณ เต็มผล
นางสาวสทวรรณ เพ็ชรไทย
นางสาวนิธิตา ประเสริฐภักดี

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรืองสอน
นายนิธิทัศน์ องค์กรศิวิชัย
นางสาวณัฐนันท์ วิจิตพงศ์เมธี

ฝ่ายธุรการ

นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร
นางสาวดลธิ์ จุลนานนท์
นางสาวจริยาพร ดีกัลลา
นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ์
นางสาวสุรดา เซ็นพานิช

พิมพ์ที่

สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นางสาวกัลยรัชต์ ขาวลำอาจค์

รัฐสภาสาร

๙

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภาและอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ส่งไปที่บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๔-๕
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๒
e-mail: rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)
ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)
กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในวารสารรัฐสภาสารจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน การพิจารณาอนุมัติบทความที่นำมาลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในวารสารเล่มนี้เป็นความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

ประชาสัมพันธ์การส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอเชิญชวนอาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ส่งบทความวิชาการด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

ข้อกำหนดบทความ

๑. บทความวิชาการ หมายถึง บทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานวิชาการที่ได้เรียบเรียงมาจากผลงานทางวิชาการของตนหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยบทความวิชาการจะประกอบด้วย ส่วนเกริ่นนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป เอกสารอ้างอิง และเชิงอรรถ

๒. บทความต้องมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน ๒๐ หน้ากระดาษขนาด A4

๓. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

การเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์

๑. ตัวอักษรขนาดและแบบเดียวกันทั้งเรื่อง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana New/UPC ขนาด ๑๖ พอยท์ ตัวธรรมดาสำหรับเนื้อหาปกติ และตัวหนาสำหรับหัวข้อ โดยจัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ ขนาด A4 หน้าเดียว และเว้นระยะขอบกระดาษ ดังนี้

- ด้านบน ๑ นิ้ว
- ด้านล่าง ๑ นิ้ว
- ด้านซ้าย ๑ นิ้ว
- ด้านขวา ๑ นิ้ว

๒. การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

๓. ต้องระบุชื่อบทความ ชื่อ-สกุล ของผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงานอย่างชัดเจน

การส่งบทความ

สามารถส่งบทความได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑. ส่งต้นฉบับในรูปแบบเอกสาร ๑ ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล ไปที่
บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
๒. ส่งไฟล์ข้อมูลทาง e-mail ไปที่ rattasapasarn@yahoo.com

ค่าตอบแทน

หน้าละ ๒๐๐ บาท หรือ ๓๐๐ บาท ซึ่งกองบรรณาธิการรัฐสภาสารจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะจ่ายเงินค่าตอบแทนในจำนวนหรืออัตราเท่าใด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณาปรับอัตราค่าเขียนบทความในวารสารรัฐสภาสารได้กำหนดไว้

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๔ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๑
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๒

บทบรรณาธิการ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่เคยหยุดนิ่ง หากแต่มีการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างเชื่อมโยงกันและครอบคลุมในทุกมิติ ความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ปัจจุบันได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนจำนวนมากอย่างก้าวกระโดด ดังนั้นการก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรู้เท่าทันและเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจและยอมรับอย่างมีเหตุผล จะทำให้คนในสังคมใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีภูมิคุ้มกัน อีกทั้งไม่ตกเป็นเหยื่อของความโง่เขลาและหายนะของกลุ่มคนที่แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ อันจะนำมาซึ่งปัญหาภาคีอาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความซับซ้อนและแยบยลมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามปฏิเสธไม่ได้ว่าภายใต้ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้น ปัญหาต่างๆ ที่เป็นประเด็นความขัดแย้งเดิมๆ ในสังคมที่จะต้องเผชิญและแสวงหาทางออกร่วมกันเพื่อสร้างความเป็นธรรมและสุขสงบในสังคม ก็ยังเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและสานต่อการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป โดยทุกภาคส่วนในสังคมควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างจริงจัง เน้นการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับประเด็นข้อถกเถียงในเรื่องของรัฐธรรมนูญนั้น นับเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่หลายๆ ฝ่ายให้ความสนใจมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่กระบวนการยกร่าง จวบจนกระทั่งประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ดูเหมือนว่ากระแสการวิพากษ์วิจารณ์จุดแข็งและจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกระบวนการก็ยังคงเป็นประเด็นให้คนในสังคมและวงการวิชาการได้ถกเถียงกันต่อไป ดังนั้น การให้ความรู้และเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากระบวนการคัดสรรบุคคลต่างๆ ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและเหมาะสมเพื่อเข้ามาทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการพิชิตวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและร่างกฎหมาย รวมทั้งพิชิตวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระคุณสมบัตินี้และลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเช่นไร สามารถติดตามได้จาก **บทความ เรื่อง ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)**

ส่วนบทความ เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ
ต้องการอธิบายถึงเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษและการสอบสวนคดีพิเศษ ลักษณะและรูปแบบของคดีพิเศษ จุดแข็งและข้อดีของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ตลอดจนนำเสนอผลการดำเนินคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวม พร้อมตัวอย่างผลการดำเนินคดีรายประเภทคดีสำคัญ ๆ ที่เป็นผลการดำเนินคดีของทีมสหวิชาชีพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉพาะการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสืบสวนสอบสวน ของประเทศไทยหลายประเภทคดีด้วยกัน ทำให้สามารถปกป้อง รักษา หรือเรียกคืนผลประโยชน์ ให้แก่รัฐ ประชาชน และเอกชน ได้เป็นจำนวนหลายแสนล้านบาท อย่างไรก็ตามการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษยังคงต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงเกี่ยวกับกระบวนการใช้ดุลพินิจ ในการรับคดีอาญาใดเป็นคดีพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการอำนวย ความยุติธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้อง

บทความส่งท้ายเล่มสำหรับรัฐสภาสารฉบับประจำเดือนสิงหาคมนี้ ขอนำเสนอ **บทความ เรื่อง การซื้อขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์: มิติข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมาย** ผู้เขียนได้ทำการศึกษาสถานการณ์การซื้อขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ในส่วนโครงสร้างของตลาด พฤติกรรมทางการตลาด และการดำเนินงานของร้านค้าในสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า แม้รัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จะได้กำหนดนโยบาย Thailand Digital 4.0 โดยมีการสนับสนุน ผู้ประกอบการรายย่อยในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการเพิ่มช่องทางการค้าขาย ในเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับได้มีประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๔๔ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง การแสดงราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ เพื่อควบคุมการค้าขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสในการเปรียบเทียบราคาหรือค่าบริการก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการ แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคบางประการในการบังคับใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการบางส่วนยังคงเพิกเฉยต่อข้อกำหนดดังกล่าวโดยไม่มีการแสดงราคา สินค้าให้ผู้บริโภคทราบในเบื้องต้นก่อน อีกทั้งขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับการค้าขาย ผ่านระบบออนไลน์ในอนาคตอย่างครบถ้วนและครอบคลุมเพียงพอ ดังนั้น เพื่อให้การซื้อขายสินค้า ผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยั่งยืน และมีการแข่งขันที่เป็นธรรม สามารถรองรับการเติบโตอย่างรวดเร็วของการค้าขายในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลควรให้ความสนใจ ในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังทั้งในระดับนโยบายและกฎหมาย เพื่อสร้างผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ ในตลาดธุรกรรมออนไลน์ ควบคู่กับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการบริหารจัดการ และการจัดทำฐานข้อมูลลูกค้าอย่างเป็นระบบ แล้วกลับมาพบกับบทความที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านได้อีกเช่นเคยในฉบับหน้า

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๘ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
Vol. 65 No. 8 August 2017

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม
ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

นันทชัย รักษ์จินดา

๑๑

การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

วัชรวิทย์ ไชยสาร

๓๘

การซื้อขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์: มิติข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมาย

ฉวีวงศ์ บวรเกียรติขจร

๘๓

ใบสมัคร / ต่ออายุสมาชิก “รัฐสภาสาร”

อัตราค่าสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท รวมค่าจัดส่ง (ราคาขายปลีกเล่มละ ๕๐ บาท)

ข้าพเจ้า มีความประสงค์จะสมัคร/ต่ออายุ

สมาชิกวารสารรัฐสภาสาร เริ่มตั้งแต่ฉบับเดือน พ.ศ.

ถึงฉบับเดือน พ.ศ.

ทั้งนี้ ขอให้ออกใบเสร็จรับเงินในนาม

โดยส่งวารสาร “รัฐสภาสาร” ถึงข้าพเจ้าที่

หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน

แขวง/ตำบล เขต/อำเภอ

จังหวัด รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ โทรสาร

การชำระเงิน

- เงินสด ที่กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

- ตัวแลกเงิน หรือธนาคาณัติ สั่งจ่ายไปรษณีย์รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๕

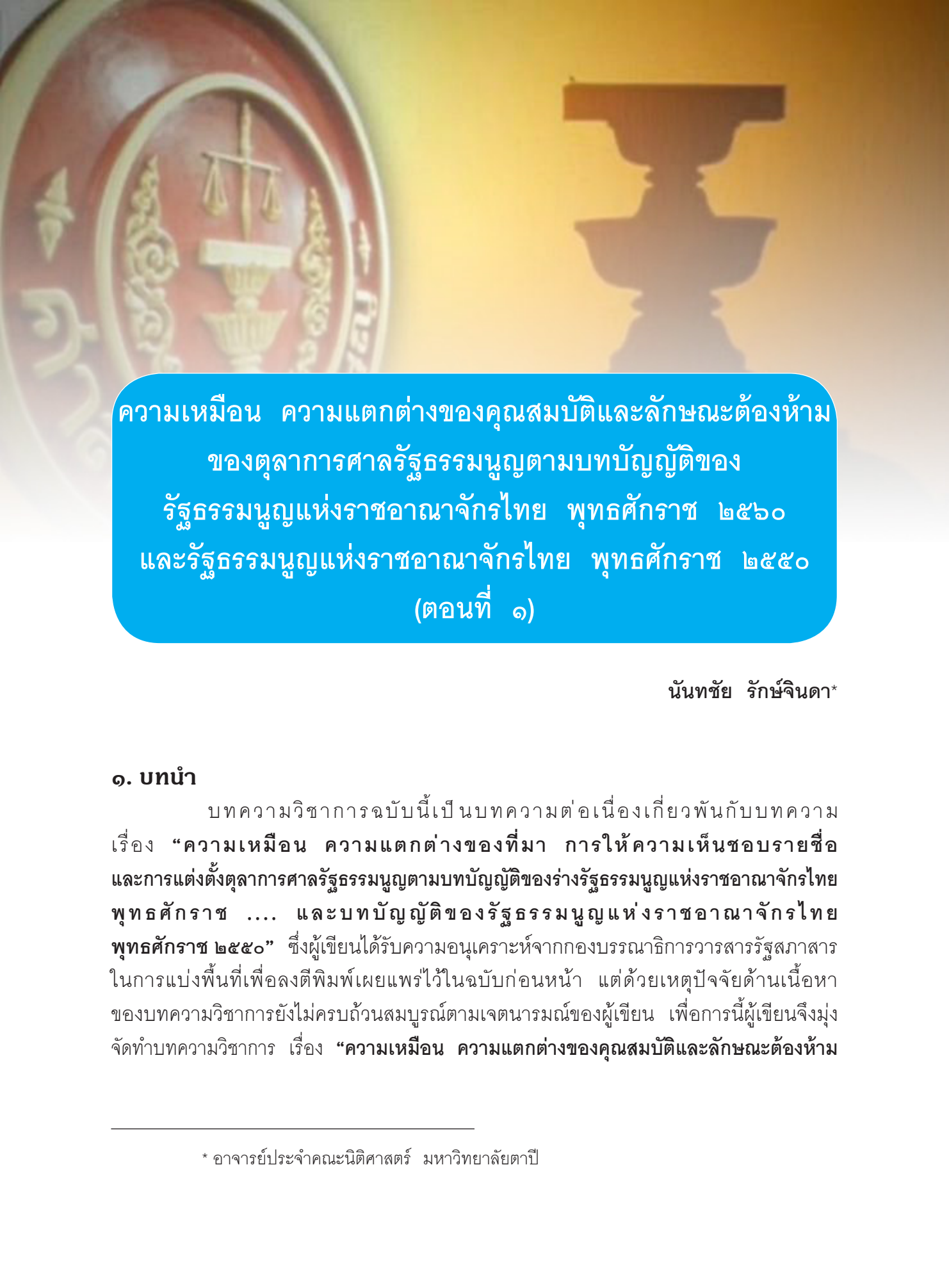
ในนามผู้จัดการรัฐสภาสาร

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

จำนวนเงิน บาท

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม
ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
(ตอนที่ ๑)

นันทชัย รักษ์จินดา*

๑. บทนำ

บทความวิชาการฉบับนี้เป็นบทความต่อเนื่องเกี่ยวพันกับบทความเรื่อง “ความเหมือน ความแตกต่างของที่มา การให้ความเห็นชอบรายชื่อ และการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐” ซึ่งผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์จากกองบรรณาธิการวารสารรัฐสภาสารในการแบ่งพื้นที่เพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ไว้ในฉบับก่อนหน้า แต่ด้วยเหตุปัจจัยด้านเนื้อหาของบทความวิชาการยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน เพื่อการนี้ผู้เขียนจึงมุ่งจัดทำบทความวิชาการ เรื่อง “ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐” ขึ้นมาอีกฉบับหนึ่ง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ตอน ทั้งนี้เพื่อเติมเต็มเนื้อหาเกี่ยวกับ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทยให้ครบถ้วน ตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้เขียนยังมีได้กล่าวถึงไว้ในบทความฉบับแรก

สารัตถะของงานเขียนชิ้นนี้ ผู้เขียนจะมุ่งเน้นอธิบายในเชิงแจ่มแจ้งและวิเคราะห์เปรียบเทียบไปที่ “คุณสมบัติ” (qualifications) และ “ลักษณะต้องห้าม” (prohibitions) ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (judges of the constitutional court) ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ เพราะเรื่องของ “คุณสมบัติ” (qualifications) และ “ลักษณะต้องห้าม” (prohibitions) นั้น กล่าวได้ว่าเป็นแก่นสาระที่แท้จริงและสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องของ “ที่มา” (origins) แต่อย่างใด

คุณสมบัติตามนัยแห่งกฎหมาย คือ การกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะของบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญๆ ต่างๆ ซึ่งรวมถึง “ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” (judges of the constitutional court) ด้วย โดยการกำหนดคุณสมบัติเช่นนี้จะสะท้อนผลออกมาได้อย่างประจักษ์แจ้งจากผลของการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และตรงกับวัตถุประสงค์สาระของภาระงานมากน้อยเพียงใดย่อมผูกโยงอยู่กับเรื่องของคุณสมบัติของบุคคลอย่างปฏิเสธมิได้

นอกจากนั้น ลักษณะต้องห้ามก็จัดว่าเป็นอีกส่วนประกอบหนึ่งของคุณสมบัติ เพื่อให้ผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งต่างๆ ปราศจากซึ่งส่วนได้เสีย หรือข้อครหาประการอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ซึ่งหากสังเกตจะพบเห็นว่าค่านิยมในเรื่องของการกำหนดคุณสมบัติ โดยกฎหมายของบุคคลเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ ในปัจจุบันนั้น กฎหมายจะนิยมกำหนดลักษณะต้องห้ามควบคู่ไปกับคุณสมบัติด้วยเสมอ อาทิ ลักษณะต้องห้ามของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร^๑ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา^๒ ลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ^๓ เป็นต้น

^๑ ดู มาตรา ๙๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^๒ ดู มาตรา ๑๐๘ ข. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^๓ มาตรา ๒๐๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

จากเหตุผลข้างต้น จึงนำมาสู่การอธิบายในเรื่องของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๔ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ในลักษณะเปรียบเทียบ ทั้งนี้ เพื่อให้รับรู้ถึงความคล้ายคลึง ตลอดถึงความแตกต่าง และจะได้วิเคราะห์จุดเด่น ข้อดีเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย ตามทัศนคติที่ผู้เขียนสังเกตเห็นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย เนื้อหาเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

๒. บทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ (the constitutional court) ไว้ในหมวด ๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญ เริ่มตั้งแต่มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๑๔ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ มาตรา ซึ่งก่อนที่จะอธิบายไปถึงเรื่องของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนใคร่ขอแจกแจงรายละเอียดในเรื่องของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้โดยสังเขป^๕ เพื่อมิให้เกิดความอลหม่านในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในภายหลัง เพราะคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่กล่าวถึงนี้ จะผูกโยงอยู่กับเรื่องของที่มาด้วยอย่างมีนัยสำคัญ

ลำดับแรก กรณีของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๐^๖ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๙ คน

^๔ ในขณะที่ผู้เขียนจัดทำบทความวิชาการฉบับนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้มีผลบังคับใช้แล้ว ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

^๕ รายละเอียดในเรื่องของที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สามารถศึกษาได้จากบทความเรื่อง “ความเหมือน ความแตกต่างของที่มา การให้ความเห็นชอบรายชื่อและการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐,” รัฐสภาสาร ๖๕, ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐): ๒๕-๔๙.

^๖ ดู มาตรา ๒๐๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ลำดับที่สอง กรณีของที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๐ บัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มาจากการเสนอชื่อของ ๓ องค์กร ประกอบด้วย (๑) โดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา มีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓ คน (๒) โดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด มีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ คน และ (๓) โดยคณะกรรมการสรรหา มีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อีกจำนวน ๔ คน

ทั้งนี้ รายชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๙ คนดังกล่าว จะต้องผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ โดยพระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (มาตรา ๒๐๔)^๗

๒.๑ คุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติถึงคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกเป็น ๒ ลักษณะสำคัญ กล่าวคือ คุณสมบัติพื้นฐาน (principle qualifications) และคุณสมบัติเฉพาะ (specific qualifications) โดยในคุณสมบัติเฉพาะเช่นว่านี้ ในบางกรณียังได้บัญญัติไปถึงคุณสมบัติประกอบ (support qualifications) เพิ่มเติมอีกด้วย ประกอบด้วยเนื้อหาในแต่ละลักษณะ ดังนี้

๒.๑.๑ คุณสมบัติพื้นฐาน

คุณสมบัติพื้นฐาน (principle qualifications) ในที่นี้ หมายถึง คุณสมบัติทั่วไปที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติให้ใช้บังคับกับคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกนาย ไม่ว่าจะองค์กรใดจะเป็นผู้เสนอรายชื่อก็ตาม ซึ่งได้แก่ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และคณะกรรมการสรรหา โดยบุคคลที่จะได้รับการเสนอชื่อนั้นจะต้องมีคุณสมบัติสอดคล้องตามคุณสมบัติพื้นฐานในขั้นต้นนี้ก่อน

คุณสมบัติพื้นฐานเช่นว่านี้ได้รับการบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๑^๘ ประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

^๗ ดู มาตรา ๒๐๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^๘ ดู มาตรา ๒๐๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือก หรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๒ คุณสมบัติเฉพาะ

คุณสมบัติเฉพาะ (specific qualifications) ในที่นี้ หมายถึง คุณสมบัติที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้แก่องค์กรที่มีสิทธิและหน้าที่เสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกและสรรหาบุคคลที่จะได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคุณสมบัติเฉพาะนี้จะต้องนำไปใช้ประกอบกับคุณสมบัติพื้นฐานที่กล่าวไว้ก่อนหน้า

คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่แต่ละองค์กรมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอชื่อ มีดังนี้

(๑) กรณีการคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

มาตรา ๒๐๐ (๑) บัญญัติให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้จำนวน ๓ คน ซึ่งบุคคลที่จะได้รับคัดเลือกจะต้องมีคุณสมบัติเฉพาะกล่าวคือ “เป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี”

ข้อยกเว้น ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาได้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจาก “ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี (มาตรา ๒๐๐ วรรคสอง)” ก็ได้

ทั้งนี้ การนับระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาในศาลฎีกาให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือก^๔ (มาตรา ๒๐๐ วรรคท้าย)

(๒) กรณีการคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

มาตรา ๒๐๐ (๒) บัญญัติให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้จำนวน ๒ คน ซึ่งบุคคลที่จะได้รับคัดเลือกจะต้องมี

^๔ ดู มาตรา ๒๐๐ วรรคท้าย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

คุณสมบัติเฉพาะ ดังนี้ “เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี”

ทั้งนี้ การนับระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุดให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกเช่นเดียวกับกรณีกฎมที่ ๑ (มาตรา ๒๐๐ วรรคท้าย)

ข้อสังเกต ไม่ปรากฏข้อยกเว้นกรณีของคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากการเสนอชื่อโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

(๓) กรณีการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

มาตรา ๒๐๐ (๓) (๔) (๕)^{๑๐} ประกอบมาตรา ๒๐๓^{๑๑} บัญญัติให้คณะกรรมการสรรหา (selective committee) มีอำนาจหน้าที่สรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๔ คน จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ ๑ สรรหาจาก “ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ ซึ่งจะต้องสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวน ๑ คน (มาตรา ๒๐๐ (๓))”

ประเภทที่ ๒ สรรหาจาก “ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งจะต้องสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวน ๑ คน (มาตรา ๒๐๐ (๔))”

ประเภทที่ ๓ สรรหาจาก “ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะต้องสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวน ๒ คน (มาตรา ๒๐๐ (๕))”

อนึ่ง การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทางวิชาการก็ดี หรือการดำรงตำแหน่งราชการของผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้นก็ดี ให้นับถึงวันที่สมัครเข้ารับการสรรหา

^{๑๐} ดู มาตรา ๒๐๐ (๓) (๔) (๕) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^{๑๑} ดู มาตรา ๒๐๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

ข้อยกเว้น ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทางวิชาการหรือการดำรงตำแหน่งราชการลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้ (มาตรา ๒๐๐ วรรคท้าย)

ข้อสังเกต นอกเหนือจากคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากการเสนอชื่อของคณะกรรมการสรรหาที่กล่าวไว้แล้ว มาตรา ๒๐๓ วรรคท้าย^{๑๒} ยังได้บัญญัติถึง “คุณสมบัติประกอบ” (support qualifications) เพื่อเป็นเกณฑ์พิจารณาเพิ่มเติมในการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการสรรหาอีกด้วย กล่าวคือ “เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม”

ทั้งนี้ วิธีการสรรหาบุคคลเช่นว่านี้ มาตรา ๒๐๓ วรรคท้าย ได้บัญญัติวิธีการไว้ ๒ วิธี กล่าวคือ วิธีที่หนึ่ง โดยการประกาศรับสมัคร และวิธีที่สอง โดยสรรหาจากบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วย แต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น”

(๔) คุณสมบัติเฉพาะของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๐๖ บัญญัติถึงที่มาของประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้ ความว่า “...ถ้ามีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน (ได้จำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า ๗ คน) ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ต้องรอให้มีผู้ได้รับความเห็นชอบครบเก้าคน...”

ข้อสังเกต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ “ไม่มี” การบัญญัติถึงคุณสมบัติเฉพาะของประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้แต่อย่างใด ดังนั้น คุณสมบัติของประธานศาลรัฐธรรมนูญจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นทุกประการ

(๕) องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคุณสมบัติ

มาตรา ๒๐๓ วรรคห้า^{๑๓} บัญญัติถึงกรณีเกิดปัญหาที่จะต้องทำการวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับ

^{๑๒} ดู มาตรา ๒๐๓ วรรคท้าย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^{๑๓} ดู มาตรา ๒๐๓ วรรคห้า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

การเสนอชื่อจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือจากคณะกรรมการสรรหา แล้วแต่กรณี ให้การวินิจฉัยชี้ขาดเป็นอำนาจของ “คณะกรรมการสรรหา” เป็นผู้วินิจฉัย ทั้งนี้ “คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด”

๒.๒ ลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นอกเหนือจากคุณสมบัติพื้นฐาน คุณสมบัติเฉพาะ และคุณสมบัติประกอบที่กล่าวถึงไว้ข้างต้นแล้ว มาตรา ๒๐๒ ยังได้บัญญัติถึงคุณสมบัติอันเป็นลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ด้วย ซึ่งมีลักษณะเป็น “ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป” กล่าวคือ ใช้บังคับกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่จะได้รับการเสนอชื่อทุกคนไม่ว่าองค์กรใดจะเป็นผู้เสนอชื่อก็ตาม ดังนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด

(๒) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๗) หรือ (๑๘)^{๑๔}

^{๑๔} ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๐๒ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีดังนี้ (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ (๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต (๓) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) (๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (๖) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๘) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ (๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๑๐) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง (๑๗) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๑๘) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

(๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับ การคัดเลือกหรือสรรหา

(๕) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๖) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๘) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๙) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๑๐) มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรง

ข้อสังเกต หากผู้ได้รับคัดเลือกหรือผู้ที่ได้รับการสรรหาเพื่อเสนอชื่อเป็นตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญมีลักษณะต้องห้ามต้องด้วยกรณีหนึ่งกรณีใดตามที่มาตรา ๒๐๒ บัญญัติไว้ ผู้นั้นก็ไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่มา: <http://www.blacklistthailand.com/index.php?lite=article&qid=42102220>

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

๓. บทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติถึงรายละเอียดของศาลรัฐธรรมนูญไว้ในหมวด ๑๐ ศาล ส่วนที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยจำนวนและที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยสังเขป ดังนี้

ลำดับแรก กรณีจำนวนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๔ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบไปด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกแปดคน (รวม ๗ คน)

ลำดับที่สอง กรณีของที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๔ และ มาตรา ๒๐๖ บัญญัติให้องค์กรที่มีสิทธิเสนอรายชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น ๓ องค์กร ได้แก่ (๑) โดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา มีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓ คน (๒) โดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด มีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ คน และ (๓) โดยคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเสนอชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีกจำนวน ๔ คน

ทั้งนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๗ คน ที่ได้รับการเสนอชื่อเหล่านั้น พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ^{๑๕}

๓.๑ คุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติกำหนดถึงคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้เพียงลักษณะเดียวเท่านั้น กล่าวคือ มีเพียง “คุณสมบัติเฉพาะ” (specific qualifications) แต่ไม่มีคุณสมบัติพื้นฐาน (principle qualifications) และคุณสมบัติประกอบ (support qualifications) แต่อย่างใด

คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงในที่นี้ ที่แต่ละองค์กรมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอรายชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

^{๑๕} ดู มาตรา ๒๐๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๑) กรณีการคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

มาตรา ๒๐๔ (๑)^{๑๖} บัญญัติถึงคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่จะได้รับคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน ๓ คน กล่าวคือ “ต้องเป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา”

(๒) กรณีการคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

มาตรา ๒๐๔ (๒)^{๑๗} บัญญัติถึงคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่จะได้รับคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๒ คน กล่าวคือ “ต้องเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด”

ข้อสังเกต คุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากการคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และการคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๔ (๑) (๒) บัญญัติ จะมุ่งเน้นไปที่ผู้เป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกาและเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด เป็นสำคัญ โดยไม่มีการกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานไว้แต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากกรณียบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐๑ ที่ได้มีการกำหนดและแยกคุณสมบัติพื้นฐานไว้เป็นการต่างหากอีกชั้นหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไม่สามารถเสนอชื่อผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ตามมาตรา ๒๐๔ (๑) (๒) กรณีนี้มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง^{๑๘} ได้บัญญัติข้อยกเว้นในกรณีดังกล่าวไว้ กล่าวคือ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี ทำการ “เลือกบุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)”^{๑๙} ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยเสนอชื่อบุคคลนั้นเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในนามขององค์กรของตนได้

^{๑๖} ดู มาตรา ๒๐๔ (๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^{๑๗} ดู มาตรา ๒๐๔ (๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^{๑๘} ดู มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^{๑๙} คำว่า “บุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)” หมายถึง บุคคลที่ไม่ใช่ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แต่เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

ทั้งนี้ ในกรณีของการ “เลือกบุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)” โดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่จะทำการ “คัดเลือกบุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)” มาดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้

(๓) กรณีการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติมาตรา ๒๐๕ กำหนดเรื่องของคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจาก การสรรหาโดย “คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” (selective committee for judges of the constitutional court) หรือที่เรียกว่า สรรหาจาก “ผู้ทรงคุณวุฒิ” (knowledgeable people)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะได้รับการสรรหาในที่นี่ มาตรา ๒๐๔ (๓) (๔) บัญญัติไว้ ๒ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

ประเภทที่ ๒ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ และสาขารัฐศาสตร์ หรือ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่นๆ ทั้ง ๒ ประเภทข้างต้น จะต้องมีคุณสมบัติตามที่ มาตรา ๒๐๕ บัญญัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๕ ปีบริบูรณ์

(๓) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๓๐ ปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ หรือมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)

(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ข้อสังเกต บุคคลที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีที่มาจากการเสนอชื่อของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องปรากฏคุณสมบัติด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างมาก่อนตามมาตรา ๒๐๕ (๓) บัญญัติไว้ด้วย กล่าวคือ เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิการบดี หรืออธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(๔) คุณสมบัติเฉพาะของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๐๔ วรรคสาม^{๒๐} บัญญัติถึงที่มาของประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้ ความว่า “ให้ผู้ได้รับเลือกตามวรรคหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ” ซึ่งหมายความว่า ให้บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๙ คน ประชุมและเลือกกันเองเพื่อให้ได้บุคคลที่จะมาทำหน้าที่ “ประธานศาลรัฐธรรมนูญ” (the president of the constitutional court)

^{๒๐} ดู มาตรา ๒๐๔ วรรคสาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

ข้อสังเกต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ “ไม่มี” การบัญญัติถึงคุณสมบัติเฉพาะของประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้แต่อย่างใด ซึ่งเหมือนกับกรณีของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนั้น คุณสมบัติของประธานศาลรัฐธรรมนูญจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นทุกประการ

(๕) องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคุณสมบัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไม่มีบทบัญญัติในกรณีของ “องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคุณสมบัติ” ซึ่งเป็นความแตกต่างเด่นชัดยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยมาตรา ๒๐๓ วรรคห้า บัญญัติให้อำนาจวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นของ “คณะกรรมการสรรหา” (selective committee)

๓.๒ ลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ ๒ ลักษณะ ได้แก่

๓.๒.๑ ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป

ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ในที่นี้หมายถึง ลักษณะต้องห้ามที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๙ คน รวมถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญด้วย

ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปได้รับการบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๗ กล่าวคือ

- (๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่ป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ
- (๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด
- (๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด^{๒๑}

^{๒๑} ดู มาตรา ๒๐๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ทั้งนี้ บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากการเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือลาออกจากการเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ หรือลาออกจากการดำรงตำแหน่งใดๆ ในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรธุรกิจที่มุ่งแสวงหากำไร หรือได้แสดงหลักฐานว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระนั้นแล้ว โดยจะต้องกระทำภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกหรือได้รับความเห็นชอบ (มาตรา ๒๐๗ วรรคสอง)^{๒๒}

๓.๒.๒ ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการเฉพาะ

ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการเฉพาะ ในที่นี้หมายถึง ลักษณะต้องห้ามที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔ คน ที่ได้รับการเสนอชื่อจาก “คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” เท่านั้น ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๕ (๔) ถึง (๗) และได้อธิบายไว้แล้วจึงไม่ขออธิบายซ้ำอีก

นอกจากนั้น ในกรณีที่ไม่สามารถเสนอชื่อผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ตามมาตรา ๒๐๔ (๑) (๒) กรณีนี้มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง^{๒๓} เปิดช่องให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดสามารถคัดเลือก “บุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)” เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับในเรื่องของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่มาตรา ๒๐๕ บัญญัติด้วย

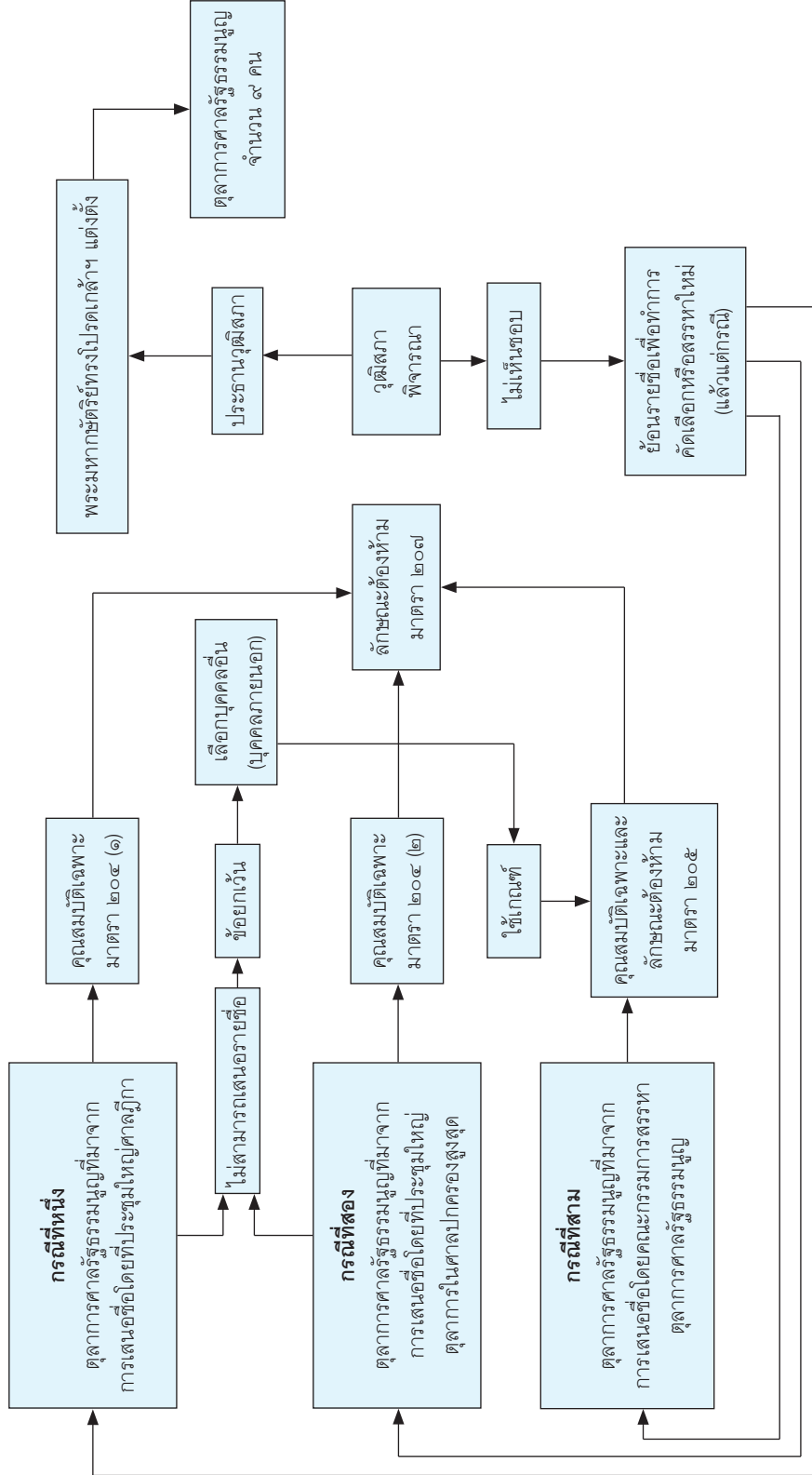
ดังนั้น ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการเฉพาะที่กล่าวถึงนี้ จึงสามารถนำมาบังคับใช้กับ ๒ กรณีข้างต้น

^{๒๒} ดู มาตรา ๒๐๗ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^{๒๓} ดู มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

แผนภาพที่ ๒ โครงสร้าง ความสัมพันธ์ของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมายเหตุ ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยองค์การชี้ขาดทางคุณสมบัติ

๔. เปรียบเทียบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ที่มา: <https://positioningmag.com/9978>

ในหัวข้อที่ ๔ นี้ ผู้เขียนจะได้นำข้อมูลที่ได้แสดงไว้ในลำดับก่อนหน้า ซึ่งประกอบไปด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาทำการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความเหมือน ความแตกต่าง ซึ่งจะดำเนินการเปรียบเทียบในลักษณะของตารางเปรียบเทียบ (comperative tables) เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการพิจารณาศึกษา และจะนำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบไปทำการวิเคราะห์ในเรื่องของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นลำดับต่อไป ดังปรากฏรายละเอียดในตารางตอนท้ายของบทความนี้ ทั้งนี้ โปรดติดตามข้อมูลรายละเอียดของบทความเรื่องนี้ตอบจบ ซึ่งเป็นส่วนของบทวิเคราะห์และวิจารณ์ข้อมูลภายใต้ในวารสารรัฐสภาสารฉบับถัดไป

ตารางที่ ๑ ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
การจัดแบ่งลักษณะของคุณสมบัติ	มีการจัดแบ่งคุณสมบัติออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) คุณสมบัติพื้นฐาน ใช้บังคับเป็นคุณสมบัติทั่วไปกับการคัดเลือกและการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกกรณี ๒) คุณสมบัติเฉพาะ เป็นคุณสมบัติซึ่งใช้บังคับกับการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับเลือกหรือที่มาจากแต่ละองค์กรเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ยังปรากฏคุณสมบัติประกอบซึ่งใช้ร่วมกับคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากกรรมการเสนอชื่อของคณะกรรมาธิการสรรหาด้วย (มาตรา ๒๐๐, ๒๐๑, ๒๐๓)	มีการกำหนดคุณสมบัติออกเป็นลักษณะเดียว กล่าวคือ มีเฉพาะคุณสมบัติเฉพาะ ได้แก่ ๑) คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาจากการคัดเลือกของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ๒) คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๐๔, ๒๐๕)	ในกรณีของการจัดแบ่งลักษณะของคุณสมบัตินั้น มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มีส่วนเพิ่มเติมของคุณสมบัติพื้นฐานและคุณสมบัติประกอบในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
คุณสมบัติพื้นฐาน	มีสัญญาไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปี ในวันที่ได้รับเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	ไม่มีข้อกำหนดคุณสมบัติพื้นฐาน	แตกต่างกัน มีการกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานเพื่อใช้บังคับเป็นคุณสมบัติทั่วไปกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการเสนอชื่อในทุกระณี

ตารางที่ ๑ ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
คุณสมบัติเฉพาะ	<p>(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์</p> <p>(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>(มาตรา ๒๐๑)</p>	<p>มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับบริการเสนอชื่อมาจากแต่ละองค์กร</p> <p>(มาตรา ๒๐๔, ๒๐๕)</p>	<p>เหมือนกันในหลักการ แต่แตกต่างกันในเรื่องของการกำหนดรายละเอียดของคุณสมบัติเฉพาะ</p>
คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ประชุมใหญ่	<p>ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี</p> <p>ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาได้ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีก็ได้</p> <p>(มาตรา ๒๐๐)</p>	<p>ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือก “บุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)” ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสม</p> <p>(มาตรา ๒๐๔, ๒๐๕)</p>	<p>แตกต่างกัน คุณสมบัตินี้ใหม่ มีการระบุตำแหน่งและเงื่อนไขของการดำรงตำแหน่งมาประกอบและตัดสิทธิ์ในการคัดเลือกบุคคลภายนอก</p>

ตารางที่ ๑ ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนใหญ่	ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี (มาตรา ๒๐๐)	ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งเคยเป็นในกรณีไม่มีตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเลือก “บุคคลอื่น (บุคคลภายนอก)” ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสม (มาตรา ๒๐๔)	แตกต่างกัน คุณสมบัติใหม่ มีการระบุตำแหน่งและเงื่อนเวลาของการดำรงตำแหน่งมาประกอบและตัดสิทธิ์ในการคัดเลือกบุคคลภายนอก
คุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการสรรหาจาก	คณะกรรมการสรรหา สรรหาจาก ประเภทที่ ๑ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์ ซึ่งจะตั้งสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และยังมีผลงานทางวิชาการ เป็นที่ประจักษ์ (มาตรา ๒๐๐ (๓))	คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สรรหาจาก ประเภทที่ ๑ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง ประเภทที่ ๒ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือ สังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริง	แตกต่างกัน คุณสมบัติใหม่ ของผู้ทรงคุณวุฒิใหม่มากกว่า เฉพาะของและประเภทที่ชัดเจนและมีคุณสมบัติประกอบเป็นเกณฑ์พิจารณา
คณะกรรมการสรรหา	คณะกรรมการสรรหา สรรหาจาก ประเภทที่ ๒ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งจะตั้งสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัย	ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองประเภทจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้	

ตารางที่ ๑ ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
<p>ในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ (มาตรา ๒๐๐ (๔))</p> <p>ประเภทที่ ๓ สรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะต้องสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการ ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการ ที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิการบดีสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี (มาตรา ๒๐๐ (๕))</p> <p>ข้อยกเว้น ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทางวิชาการหรือการดำรงตำแหน่งราชการลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่า ๒ ปี มีได้ (มาตรา ๒๐๐ วรรคท้าย)</p> <p>ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๓ ประเภทเหล่านี้ จะต้องมีคุณสมบัติประกอบ กล่าวคือ มีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม (มาตรา ๒๐๓)</p>	<p>๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด</p> <p>๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๕ ปีบริบูรณ์</p> <p>๓) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญ ในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าว่า รອງอธิการบดีสูงสุด อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่ง ทางบริหารในหน่วยงานราชการที่มีอำนาจบริหาร เทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า ศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความ ที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า ๓๐ ปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ</p> <p>๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ หรือมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)</p> <p>๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรง</p>		

ตารางที่ ๑ ตารางเปรียบเทียบคตินิยมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
<p>วิธีการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสรรหา</p>	<p>มีการกำหนดไว้ ๒ วิธี ได้แก่ วิธีที่หนึ่ง โดยการประชุมสมัครวิธีที่สอง โดยสรรหาจากบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไป (ต้องสอดคล้องตามคุณสมบัติเฉพาะที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๐ (๓) (๔) (๕)) แต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น (มาตรา ๒๐๓)</p>	<p>ตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปี ก่อนดำรงตำแหน่ง</p> <p>๓) ไม่เป็นกรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชน (มาตรา ๒๐๔ (๓) (๔) และมาตรา ๒๐๕)</p>	<p>แตกต่างกัน</p>
<p>องค์กรวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางคุณสมบัติ</p>	<p>มีการกำหนดให้ “คณะกรรมการสรรหา” เป็นองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางคุณสมบัติ ทั้งนี้ คำนึงถึงเป็นที่สุด (มาตรา ๒๐๓ วรรคห้า)</p>	<p>ไม่มีการกำหนด</p>	<p>แตกต่างกัน</p>

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

ตารางที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
การจัดแบ่งประเภทของลักษณะต้องห้าม	มีลักษณะต้องห้ามเพียงประเภทเดียว คือ “ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป” (มาตรา ๒๐๒)	มีการจัดแบ่งลักษณะต้องห้ามออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ ๑ ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๗ ประเภทที่ ๒ ลักษณะต้องห้ามที่ใช้บังคับเป็นการเฉพาะ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๕ (๔) ถึง (๗)	แตกต่างกัน
ลักษณะต้องห้ามทั่วไป	<p>๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด</p> <p>๒) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๗) หรือ (๑๘)</p> <p>๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา</p>	<p>๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ</p> <p>๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ</p> <p>๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้าหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด</p> <p>๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด (มาตรา ๒๐๗)</p>	<p>เหมือนกันในหลักการ แต่แตกต่างกันในเรื่องของรายละเอียดของการกำหนดรายละเอียดของข้อห้าม</p>

ตารางที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
	<p>๕) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะเวลาสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา</p> <p>๖) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ</p> <p>๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ</p> <p>๘) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในทางหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด</p> <p>๙) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ</p> <p>๑๐) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (มาตรา ๒๐๒)</p>		
ลักษณะต้องห้ามเฉพาะ	ไม่มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามเฉพาะ	มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามเฉพาะไว้ใช้บังคับกับกรณีการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	แตกต่างกัน

ตารางที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

กรณี	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ผลการเปรียบเทียบ
		<p>และกรณีการประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกบุคคลอื่น (บุคคลภายนอก) ดังนี้</p> <p>๑) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ หรือมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)</p> <p>๒) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>๓) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง</p> <p>๔) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๒๐๕ (๔) ถึง (๗))</p>	

ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ตอนที่ ๑)

บรรณานุกรม

นันทชัย รักษ์จินดา. “ความเหมือน ความแตกต่างของที่มา การให้ความเห็นชอบรายชื่อและการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐.” **รัฐสภาสาร** ๖๕, ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐): ๒๕-๔๗.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

DSI

การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

รัชรา ไชยสาร*

บทนำ

การสอบสวนคดีพิเศษและกรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งบังคับใช้เกือบ ๑๕ ปีแล้ว มีผลงานเป็นประจักษ์ต่อสาธารณะ และมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงบทบาทหน้าที่และผลงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษกันอย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังมีอีกหลายท่านที่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “คดีพิเศษ” และ “การสอบสวนคดีพิเศษ” อย่างแท้จริง ซึ่งบทความนี้จะอธิบายถึงเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษและการสอบสวนคดีพิเศษ จุดแข็งหรือข้อดีของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ จากนั้นนำเสนอผลการดำเนินคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวม พร้อมตัวอย่างผลการดำเนินคดีรายประเภทคดีสำคัญๆ ที่เป็นผลการดำเนินคดีของทีมสหวิชาชีพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

* พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองกฎหมาย กรมสอบสวนคดีพิเศษ

๑. เจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษและการสอบสวนคดีพิเศษ

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวก โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญ ๒ ประการ ดังนี้

(๑) ตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้แสดงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ ไว้ว่า ตามที่ได้มีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมโดยจัดให้มีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ซึ่งได้มีการประกาศกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้) เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญาบางประเภทที่กำหนดให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และโดยที่คดีดังกล่าวจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวน รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดให้มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และวิธีการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะ^๑

(๒) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของการกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ หรือที่เรียกว่า “คดีพิเศษ” โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

^๑ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

๑) รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒) ป้องกัน ปรามปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการคดีพิเศษประกาศกำหนดหรือตามมติของคณะกรรมการคดีพิเศษ ตลอดจนปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

๓) ศึกษา รวบรวม จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อป้องกัน ปรามปราม สืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

๔) จัดให้มีการศึกษา อบรม และพัฒนาระบบงานการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ การพัฒนาความรู้และการประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างของกรม และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมิฐานะเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษหรือไม่

๕) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย^๒

นอกจากสาระสำคัญของกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษและการตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ คือ อาชญากรรมบางประเภทจะต้องใช้เทคนิคความรู้หลายด้านในการปรามปรามและดำเนินคดี แต่เนื่องจากองค์กรตำรวจไม่สามารถติดตามอาชญากรรมในระยะยาวได้ ประกอบกับจะต้องมีการใช้เครื่องมือพิเศษต่างๆ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งจะต้องเป็นองค์กรพลเรือนที่แยกออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวแล้วยังมีการกล่าวถึงอีกวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ คือ เพื่อให้ “ถ่วงดุลอำนาจ” กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเน้นการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายอาชญากรรมทั้งด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศที่มีมูลค่าสูง กลุ่มอิทธิพลหรือองค์กรอาชญากรรมที่มีเครือข่ายที่สลับซับซ้อนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศด้วย^๓

^๒ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๒

^๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกรรมวิธีการ ๒. รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖. และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖.

๒. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบของคดีพิเศษ

“คดีความผิดทางอาญาที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ” และ “คดีอาญาบางประเภทที่กำหนดให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ” ดังนั้น “คดีพิเศษ” จึงหมายถึง คดีความผิดทางอาญาที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑ และคดีพิเศษที่เกิดขึ้นโดยบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งประกอบด้วยคดีความผิดทางอาญา ๒ ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

(๑) **คดีความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเริ่มต้นเป็นคดีพิเศษด้วยตัวเอง**

คดีความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเริ่มต้นเป็นคดีพิเศษด้วยตัวเอง หรือเป็นคดีประธาน หรือที่เรียกว่า “คดีพิเศษระดับปฐมภูมิ”^๔ ประกอบด้วยคดีความผิดทางอาญา ๓ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑ คดีความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗^๕ จำนวน ๒๒ ฉบับ ได้แก่

- ๑) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- ๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
- ๓) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- ๔) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์
- ๕) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
- ๖) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
- ๗) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- ๘) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม
- ๙) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

^๔ กระทรวงยุติธรรม, กรมสอบสวนคดีพิเศษ. คู่มือการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๘.

^๕ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคแรก (๑)

- ๑๐) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
- ๑๑) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
- ๑๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออก
ที่ผลิตในราชอาณาจักร
- ๑๓) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
- ๑๔) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
- ๑๕) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- ๑๖) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ๑๗) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- ๑๘) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
- ๑๙) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
- ๒๐) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ

สิ่งแวดล้อม

- ๒๑) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
- ๒๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- แต่ต่อมาประกาศคณะกรรมการคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕
เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑
วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๑
พฤษภาคม ๒๕๕๕ ได้ยกเลิกคดีความผิดทางอาญาตาม (๓) และ (๔) ดังนั้น จึงเหลือ
๒๐ ฉบับ^๖

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ ยังให้เพิ่มเติม
คดีความผิดทางอาญาในกฎกระทรวงได้โดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.)^๗
ซึ่งมีคดีความผิดอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษ
เพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ จำนวน ๑๔ ฉบับ
ดังต่อไปนี้

^๖ ประกาศคณะกรรมการคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดรายละเอียด
ของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติ
การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม ๑๒๙
ตอนพิเศษ ๘๕ ง ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^๗ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑)

(๑) กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ จำนวน ๕ ฉบับ ได้แก่^๙

- ๑) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
- ๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- ๓) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
- ๔) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- ๕) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

การประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าวได้เพิ่มเติมคดีพิเศษจากที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ เนื่องจากคดีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรเฉพาะคดีที่มีความเสียหายเป็นจำนวนมาก หรือมีความซับซ้อน หรือมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือมีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ จำเป็นต้องใช้วิธีการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายเพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

(๒) กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๙ ฉบับ ได้แก่^๙

- ๑) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- ๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
- ๓) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

^๙ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๗๑ ก ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗.

^๙ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๙ ตอนที่ ๓๕ ก ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕, หน้า ๓๗.

ทั้งนี้ คดีความผิดตามประกาศกฎกระทรวงฉบับนี้นั้น ในชั้นการนำเสนอเพื่อพิจารณาคดีความผิดอาญาตามกฎหมายมีมากกว่า ๙ ฉบับ แต่ผ่านการพิจารณาและประกาศกฎกระทรวงเพียง ๙ ฉบับ (ดูเพิ่มเติม ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔)

- ๔) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่
 - ๕) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
 - ๖) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง
 - ๗) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
 - ๘) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยา
 - ๙) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร
- (๓) กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๕ ฉบับ ได้แก่^{๑๐}
- ๑) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
 - ๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - ๓) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ
 - ๔) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
 - ๕) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ดังนั้น คดีความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ในบัญญัติท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษฯ อีกทั้ง ๓ ฉบับ รวมคดีความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบในการดำเนินคดีพิเศษ จำนวนทั้งสิ้น ๓๙ ฉบับ

อนึ่ง ความผิดทางอาญาดังกล่าวข้างต้น จะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ
- (ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

^{๑๐} ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙, หน้า ๑.

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม^{๑๑}

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือ ผู้สนับสนุน

(จ) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควร ว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา^{๑๒}

คดีความผิดทางอาญาใดจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเป็นคดีพิเศษตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ จะต้องเป็นไปตามรายละเอียดของลักษณะ ของการกระทำความผิดตามที่ กคพ. กำหนดและอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งให้ทำ การสอบสวน ซึ่งปัจจุบันให้ใช้ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ และประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕^{๑๓}

ประเภทที่ ๒ คดีความผิดทางอาญาอื่น นอกจากประเภทที่ ๑ ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่^{๑๔} ซึ่ง กคพ. ได้มีประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติ ให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นแนวทางปฏิบัติไว้ด้วยแล้ว

ประเภทที่ ๓ คดีพิเศษที่ค้างดำเนินการและยังไม่ถึงที่สุดในวันที่พระราช บัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ บังคับใช้ แล้ว กคพ. มีมติให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามมาตรา ๔๔ ซึ่งเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มี

^{๑๑} มาตรา ๒๑ (๑) (ค) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๒} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๑๓} ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง กำหนด รายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราช บัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๑๙ ง ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔. [ออนไลน์] <http://www.library.coj.go.th/info/data/A106-06-008.PDF>

^{๑๔} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๒)

เงื่อนไขและองค์ประกอบครบตามคดีประเภทที่ ๑ ที่กำหนดไว้ท้ายพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษนี้ แต่เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศ กคพ. เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑)ฯ ฉบับที่ ๑ สำหรับกฎหมาย จำนวน ๒๒ ฉบับแรก และตามคดีประเภทที่ ๑ ที่กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมฯ ซึ่งเกิดขึ้นก่อน วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศ กคพ. เรื่อง กำหนดรายละเอียด ของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑)ฯ ฉบับที่ ๒ สำหรับกฎหมาย จำนวน ๕ ฉบับหลัง

(๒) คดีความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันกับคดีที่เป็นคดีพิเศษ ด้วยตัวเอง

คดีความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษโดยแยกมาจากคดีพิเศษประธาน (คดีพิเศษระดับปฐมภูมิ) หรือที่เรียกว่า “คดีพิเศษระดับทุติยภูมิ”^{๑๕} โดยเป็นคดีความผิด ทางอาญาที่ไม่ใช่คดีพิเศษ แต่ให้ถือว่าเป็นคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มี ๒ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑ คดีที่มีการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมาย หลายบท และมีบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๖} หรือคดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกันและความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้อง ดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวน สอบสวนสำหรับความผิดบทอื่นหรือเรื่องอื่นด้วยและให้ถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ

ประเภทที่ ๒ คดีที่มีการสอบสวนขยายผลจากคดีพิเศษไปยังบุคคล ซึ่งเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษนั้น ให้คดีที่ขยายผล เป็นคดีพิเศษด้วย^{๑๗}

^{๑๕} อ่างแก้ว, เชิงอรุณที่ ๙.

^{๑๖} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคสอง

^{๑๗} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคห้า

อนึ่ง ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำความผิดใด เป็นคดีพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่ ให้ กคพ. เป็นผู้ชี้ขาด^{๑๘} และบรรดาคดีที่ได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ถือว่าการสอบสวนนั้น เป็นการสอบสวนในคดีพิเศษด้วย^{๑๙}

จากการขยายความคำว่า “คดีพิเศษ” ดังกล่าว นอกจากจะให้ความหมาย และขอบเขตของคำว่า “คดีพิเศษ” แล้ว ยังเป็นการกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดีที่เป็น คดีพิเศษ และขอบเขตอำนาจในการดำเนินคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วย ดังจะกล่าว ต่อไป

๓. ความเป็นสหวิชาชีพของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีความร้ายแรง ยุ่งยากและซับซ้อน ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่ามหาศาล และส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก มีการใช้เทคโนโลยีคุณภาพสูงและช่องว่างของกฎหมายปิดบังความผิดของตน มีอิทธิพลและเครือข่ายองค์กรโยงโยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้ยากต่อการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีโดยพนักงานสอบสวนซึ่งเป็ นนักกฎหมายโดยลำพัง^{๒๐} ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือที่เรียกกันว่า “สหวิชาชีพ” ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาชีพต่างๆ มาเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน และสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ด้วย ซึ่งจะมีผล ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานในลักษณะเชิงรุก เพื่อป้องกัน ปราบปราม และควบคุม อาชญากรรมที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ โดยมุ่งอำนวยความสะดวกธรรมชาติด้วยความเชี่ยวชาญพิเศษ สุจริต โปร่งใส ซึ่งจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนได้

^{๑๘} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคสาม

^{๑๙} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ วรรคสี่

^{๒๐} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.” รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. สภาชุดที่ ๒๑ สมัยสามัญทั่วไป ครั้งที่ ๕/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๖, หน้า ๔-๕.

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “สหวิชาชีพ” ในการศึกษาขึ้นชื่อให้ความหมายของ “สหวิชาชีพ” ในวงงานการสอบสวนคดีพิเศษ หมายความว่า กลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับองค์ความรู้ แนวคิด และการใช้เครื่องมือที่แตกต่าง โดยนำแนวคิด ความรู้ และเครื่องมือเหล่านั้น มาบูรณาการร่วมกัน และแบ่งงานกันทำ เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างมีระบบ ระเบียบ โดยการใช้เครื่องมือที่มีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งพิจารณาถึงข้อจำกัดของงานที่มีอยู่ โดยร่วมกันรับผิดชอบ และคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายและประสิทธิภาพพร้อมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง “ทีมสหวิชาชีพ” อาจหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีระบบ ระเบียบ มีการฝึกอบรมตามวิชาชีพของตนในลักษณะที่แตกต่างกัน มีการแบ่งงานกันทำในปัญหาเดียวกัน โดยแต่ละวิชาชีพอาจใช้ปัญญาของตนเอง และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องและมีการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ร่วมกันก็ได้

ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีลักษณะสำคัญขององค์กรเฉพาะที่แตกต่างจากหน่วยงานอื่น คือ ความเป็นองค์กรสหวิชาชีพ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง (๑)^{๒๑} และสอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ... (ร่างแรก) บทบัญญัติมาตรา ๘๗ วรรคสาม และมาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง^{๒๒}

^{๒๑} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง (๑) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

^{๒๒} ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ... (ร่างแรก) บทบัญญัติมาตรา ๘๗ วรรคสาม กำหนดให้ “รัฐต้องจัดระบบงานของรัฐและกระบวนการยุติธรรมให้อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึง เท่าเทียมกัน และเสียค่าใช้จ่ายน้อย... และสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย และมาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ “กระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายมีความเป็นธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เหมาะสมกับประเภทคดี มีประสิทธิภาพ ไม่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร และเสียค่าใช้จ่ายน้อย”

กรมสอบสวนคดีพิเศษได้นำหลักสหวิชาชีพซึ่งมีความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน มาใช้เป็นกลไกในการปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมไทยอย่างไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งการทำงานแบบ สหวิชาชีพของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีลักษณะสำคัญที่มีความแตกต่างกับหน่วยงานอื่น ดังนี้

- (๑) การสร้างระบบการทำงานสำนวนการสอบสวนเป็นที่มออย่างมืออาชีพ (การรวบรวมพยานหลักฐาน การบริหารงานสอบสวน และการทำสำนวนการสอบสวน)
- (๒) การสร้างองค์ความรู้ในการทำสำนวนการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ
- (๓) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร (ความรัก ความสามัคคี และความร่วมมือ สู่ความสำเร็จในงานที่รับผิดชอบ)
- (๔) การสร้างคู่มือการบริหารงานสอบสวน การทำสำนวนการสอบสวน และ การวิเคราะห์รูปแบบการกระทำความผิด
- (๕) การสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วน (ประชาชนที่เป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพยาน เจ้าหน้าที่หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดี พิเศษ)

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า ความเป็นมา ซึ่งเป็นหลักการและเหตุผล ของการมีคดีพิเศษและการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ เจตนารมณ์ของการจัดตั้ง กรมสอบสวนคดีพิเศษและการสอบสวนคดีพิเศษ และความหมายของคำว่า “คดีพิเศษ” และ “สหวิชาชีพ” เป็นสาระสำคัญหรือเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดี ที่เป็นคดีพิเศษ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดขอบเขตอำนาจในการดำเนินคดี ของกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วย ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องพัฒนาภารกิจในการสอบสวน คดีพิเศษ การพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์และ ภารกิจขององค์กร จึงจะทำให้การดำเนินคดีพิเศษสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างมี ประสิทธิภาพและรวดเร็ว

๔. จุดแข็งหรือข้อดีของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นกฎหมายที่เป็น ทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ โดยมีจุดแข็งหรือข้อดีที่สำคัญๆ ดังนี้

(๑) การกีดกันการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ

การจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ซับซ้อน มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อย ศีลธรรม ความมั่นคงของประเทศ การกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมีการกำหนดลักษณะหรือประเภทของคดีที่เป็นคดีพิเศษ ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตอำนาจในการดำเนินคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ถือเป็นกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างอำนาจสอบสวนด้วยกันเองกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และอำนาจการสั่งคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นการจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน^{๒๓}

(๒) การเป็นหน่วยบังคับใช้กฎหมาย

กรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถบังคับใช้กฎหมายให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนได้ ทำให้การอำนวยความสะดวกมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น คดีทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ที่ดิน เพิกถอนเอกสารสิทธิ์ที่ได้มาโดยมิชอบ แสวงประโยชน์จากทรัพยากร ทำให้หยุดยั้งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และได้สมบัติของชาติกลับคืน อันมีอาจประเมินค่าเป็นตัวเงินได้ มีการนำเทคโนโลยี การคิดค้นระบบสารสนเทศต่างๆ เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็ว แม่นยำ เช่น DSI map ซึ่งได้รับรางวัลจากหลายหน่วย คดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และคดีภาษีจำนวนมาก เป็นต้น

(๓) มาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวน

๑) การปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ตามมาตรา ๒๒ กำหนดให้คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) มีอำนาจออกข้อบังคับการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

^{๒๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๕ กำหนดให้ “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คัมภีร์สิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

๑. วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวข้อง
๒. ขอบเขตความรับผิดชอบในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าพนักงานอื่นของรัฐ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ
๓. การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามคดีพิเศษ
๔. การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ถือว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากนั้น มาตรา ๒๒/๑ ยังได้กำหนดให้การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษอาจขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม โดยให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรแก่กรณี โดยได้รับค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทนอื่นใดที่จำเป็นในการช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การให้อธิบดีมีอำนาจเสนอให้ กคพ. มีมติรับคดีใดเป็นคดีพิเศษได้

ตามมาตรา ๒๓/๑ ในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยว่าคดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีดังกล่าวได้ และในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๒) อธิบดีจะสั่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อนำเสนอ กคพ. ก็ได้

๓) การแสวงหาข้อเท็จจริง/พยานหลักฐาน

ตามมาตรา ๒๔ กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดังต่อไปนี้

๑. เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ใน

การกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นย้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

๒. ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

๓. มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

๔. มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

๕. ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (๑) (๒) (๓) และ (๔)

๔) การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

ตามมาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้ การอนุญาตดังกล่าวให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

๕) การแฝงตัว หรือการอำพราง

มาตรา ๒๗ กำหนดให้อธิบดีหรือผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจให้บุคคลใดจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดขึ้นหรือเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคนใด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และให้การจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใด หรือการเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคนใดเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ

๖) การมีที่ปรึกษาคดีพิเศษ

ตามมาตรา ๓๐ กำหนดให้ในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษคดีใด มีเหตุจำเป็นต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นพิเศษ อธิบดีอาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษได้ โดยให้ที่ปรึกษาคดีพิเศษได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในระเบียบของกระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๗) การสอบสวนร่วม

ตามมาตรา ๓๒ ในกรณีที่ กคพ. เห็นว่า เพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดคดีพิเศษ กคพ. จะให้ความเห็นชอบให้คดีพิเศษคดีหนึ่งคดีใดหรือคดีประเภทใดต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารแล้วแต่กรณี มาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน แล้วแต่กรณี ก็ได้ เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ค) หรือ (ง) ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคพ. กำหนด

๘) ค่าใช้จ่ายและวิธีการเบิกเงินทดรองจ่าย

ตามมาตรา ๓๑ ค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษและวิธีการเบิกเงินทดรองจ่าย ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๙) การให้นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่น มาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ตามมาตรา ๓๓ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ รัฐมนตรีอาจเสนอให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีคำสั่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อช่วยเหลือในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษนั้นได้ และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ สำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษที่ได้รับการแต่งตั้ง

(๔) คุณสมบัติพิเศษของบุคลากรและค่าตอบแทนพิเศษ**๑) ความเป็นสหวิชาชีพและความเชี่ยวชาญพิเศษ**

ตามมาตรา ๑๕-๑๖ กำหนดพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีคุณสมบัติที่เน้นในเรื่องความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานในลักษณะที่สหวิชาชีพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

๒) การทดสอบความรู้ความสามารถและการพัฒนาความเชี่ยวชาญพิเศษ

ตามมาตรา ๑๘-๑๙ กำหนดบุคคลที่จะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญในตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษต้องผ่านการประเมินความรู้ความสามารถและการทดสอบความรู้ความสามารถตามหลักเกณฑ์ที่ อ.ก.พ. กรมสอบสวนคดีพิเศษกำหนด และต้องสำเร็จการฝึกอบรมตามหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจัดให้มีขึ้นด้วย

๓) การกำหนดให้ได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ

ตามมาตรา ๒๐ ให้ตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และในการกำหนดให้ได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษต้องคำนึงถึงภาระหน้าที่ คุณภาพของงาน และการดำรงตนอยู่ในความยุติธรรม โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๕. ผลการดำเนินงานคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ**(๑) ผลการดำเนินคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวม**

จากตารางที่ ๑ ผลการดำเนินคดีและมูลค่าความเสียหาย ผลประโยชน์ที่ปกป้อง รักษา เรียกคืนให้แก่รัฐ/ประชาชน/เอกชน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๘ (๓๐ กันยายน ๒๕๕๘) พบว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดีพิเศษ จำนวน ๑,๙๔๔ คดี ซึ่งเป็นคดีที่มีมูลค่าความเสียหาย จำนวน ๗๒๖ คดี รวมมูลค่าความเสียหาย/ผลประโยชน์ของรัฐ/ประชาชน/เอกชน จำนวน ๒๕๙,๓๖๑,๙๓๐,๗๕๖.๙๙ บาท ทั้งนี้ คดีที่รับเป็นคดีพิเศษดังกล่าวสอบสวนเสร็จแล้ว จำนวน ๑,๖๑๔ คดี ซึ่งเป็นคดีที่มีมูลค่าความเสียหาย ๖๘๙ คดี รวมมูลค่าความเสียหาย/ผลประโยชน์ของรัฐ/ประชาชน/เอกชน จำนวน ๒๒๕,๐๙๗,๗๐๖,๘๗๘.๖๐ บาท

ที่มา: <https://thaipublica.org/2016/05/credit-unions-klongchan-90/>

หากพิจารณาผลการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าวแล้ว พบว่า ปี ๒๕๕๓ กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดีพิเศษมากที่สุด คือ จำนวน ๔๗๕ คดี ซึ่งเป็นคดีอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ไม่สงบเมื่อเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีจำนวนมากกว่า ๑๐๐ คดี รองลงมา คือ ปี ๒๕๕๖ กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดีพิเศษรับคดีพิเศษจำนวน ๒๖๓ คดี ซึ่งอยู่ในช่วงสถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติ แต่เนื่องจากมีมาตรการเพิ่มช่องทางการรับเป็นคดีพิเศษ ทำให้มีคดีพิเศษเพิ่มมากขึ้น

จากตารางที่ ๒ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ คดีที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการจำนวน ๓๑๐ คดี เป็นคดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษและอยู่ระหว่างการพิจารณามากกว่า ๓ ปีแล้ว จำนวนมากถึง ๖๗ คดี คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖๑ ของคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาทั้งหมด

รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ ๑ และตารางที่ ๒

ตารางที่ ๑ ผลการดำเนินงานคืบหน้าและมูลค่าความเสียหาย ผลประโยชน์ที่ปกป้อง รักษา เรียบคืนให้แก่รัฐ/ประชาชน/เอกชน
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๘

ปีงบประมาณ	จำนวนคดีพิเศษรับ	จำนวนคดีพิเศษมีมูลค่าความเสียหาย	จำนวนคดีพิเศษมีมูลค่าความเสียหายของประชาชน/เอกชน	คดีต่างยกมาจากปีก่อน	จำนวนคดีพิเศษสอบสวนเสร็จ	จำนวนคดีพิเศษมีมูลค่าความเสียหาย	มูลค่าความเสียหายของประชาชน/เอกชน	จำนวนคดีพิเศษมีมูลค่าความเสียหาย	มูลค่าความเสียหายผลประโยชน์ที่รักษาประชาชน/เอกชน
๒๕๕๗	๓๑	๔	๑๗,๓๒๓,๑๐๘,๔๘๒.๐๐	-	๘	๑๗,๓๒๓,๑๐๘,๔๘๒.๐๐	๑๔,๒๙๙,๑๐๘,๔๘๒.๐๐	๒	๑๔,๒๙๙,๑๐๘,๔๘๒.๐๐
๒๕๕๘	๘๙	๓๑	๓,๓๔๐,๖๓๐,๓๐๗.๒๘	๑๐	๑๕	๓,๓๔๐,๖๓๐,๓๐๗.๒๘	๓,๐๘๘,๔๔๔,๓๐๓.๑๙	๔	๓,๐๘๘,๔๔๔,๓๐๓.๑๙
๒๕๕๙	๑๗๐	๖๔	๑๐๘,๔๑๐,๘๔๕,๙๗๓.๖๔	๗๓	๕๘	๑๐๘,๔๑๐,๘๔๕,๙๗๓.๖๔	๑,๖๓๘,๓๒๔,๒๖๑.๖๓	๒๙	๑,๖๓๘,๓๒๔,๒๖๑.๖๓
๒๕๕๐	๙๖	๗๕	๑๖,๗๒๔,๓๑๑,๙๙๓.๗๔	๑๓๐	๑๕๙	๑๖,๗๒๔,๓๑๑,๙๙๓.๗๔	๑๕,๙๖๒,๑๑๐,๙๙๔.๒๖	๘๙	๑๕,๙๖๒,๑๑๐,๙๙๔.๒๖
๒๕๕๑	๘๓	๗๖	๑๒,๘๙๐,๒๓๕,๙๕๔.๖๒	๑๑๓	๑๐๔	๑๒,๘๙๐,๒๓๕,๙๕๔.๖๒	๑๘,๙๒๙,๓๐๖,๕๔๓.๑๐	๕๙	๑๘,๙๒๙,๓๐๖,๕๔๓.๑๐
๒๕๕๒	๑๒๓	๗๗	๑๓,๖๘๔,๘๑๗,๗๓๕.๒๙	๑๑๔	๙๒	๑๓,๖๘๔,๘๑๗,๗๓๕.๒๙	๘๑,๙๔๖,๙๕๖,๗๘๒.๗๕	๔๙	๘๑,๙๔๖,๙๕๖,๗๘๒.๗๕
๒๕๕๓	๔๗๕	๙๐	๒๕,๑๗๗,๘๒๖,๙๘๐.๐๐	๑๓๙	๑๒๗	๒๕,๑๗๗,๘๒๖,๙๘๐.๐๐	๗,๒๔๓,๔๗๕,๔๒๒.๑๔	๕๒	๗,๒๔๓,๔๗๕,๔๒๒.๑๔
๒๕๕๔	๑๓๐	๖๕	๑๐,๓๒๓,๑๖๙,๗๒๙.๓๐	๓๙๒	๒๑๖	๑๐,๓๒๓,๑๖๙,๗๒๙.๓๐	๒,๘๘๓,๑๒๕,๙๖๘.๐๗	๘๙	๒,๘๘๓,๑๒๕,๙๖๘.๐๗
๒๕๕๕	๒๕๒	๑๗	๔,๔๗๗,๔๕๒,๖๘๕.๔๕	๓๙๘	๒๔๕	๔,๔๗๗,๔๕๒,๖๘๕.๔๕	๒๔,๖๙๗,๘๕๑,๔๗๖.๗๐	๖๔	๒๔,๖๙๗,๘๕๑,๔๗๖.๗๐
๒๕๕๖	๒๖๓	๙๙	๓๒,๘๕๑,๙๔๐,๘๗๘.๔๓	๔๐๘	๒๐๓	๓๒,๘๕๑,๙๔๐,๘๗๘.๔๓	๑๖,๗๘๖,๑๒๘,๗๑๔.๓๐	๖๘	๑๖,๗๘๖,๑๒๘,๗๑๔.๓๐
๒๕๕๗	๑๐๕	๒๖	๗,๔๖๐,๔๖๕,๐๓๗.๒๔	๓๗๙	๑๗๘	๗,๔๖๐,๔๖๕,๐๓๗.๒๔	๑๙,๔๔๒,๔๕๔,๑๐๔.๗๘	๘๒	๑๙,๔๔๒,๔๕๔,๑๐๔.๗๘
๒๕๕๘	๑๒๗	๑๐๒	๖,๖๙๕,๑๒๕,๐๐๐.๐๐	๔๑๐	๒๐๙	๖,๖๙๕,๑๒๕,๐๐๐.๐๐	๑๘,๑๘๐,๔๑๙,๘๑๕.๖๘	๑๐๒	๑๘,๑๘๐,๔๑๙,๘๑๕.๖๘
รวม	๑,๙๔๔	๗๒๖	๒๕๙,๓๖๑,๙๓๐,๗๕๖.๙๙	-	๑,๖๑๔	๒๕๙,๓๖๑,๙๓๐,๗๕๖.๙๙	๒๒๕,๐๙๗,๗๗๘.๖๐	๖๘๙	๒๒๕,๐๙๗,๗๗๘.๖๐

สองแสนสองหมื่นห้าพันเก้าสิบล้านเจ็ดแสนหกพันแปดร้อยเจ็ดสิบแปดบาทหกสิบสตางค์

หมายเหตุ

- ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘
- จำนวนคดีพิเศษรับ หมายถึง คดีพิเศษที่มีการสอบสวนคดีพิเศษไว้เพื่อสอบสวน
- จำนวนคดีพิเศษมีมูลค่าความเสียหาย หมายถึง คดีพิเศษที่กล่าวกรณคดีความเสียหายเป็นจำนวนเงินได้
- มูลค่าความเสียหาย ผลประโยชน์ของประชาชน/เอกชน หมายถึง จำนวนมูลค่าความเสียหาย ผลประโยชน์ของประชาชน/เอกชน ที่ประมาณค่าเป็นจำนวนเงินได้
- จำนวนคดีพิเศษสอบสวนเสร็จ หมายถึง คดีพิเศษที่งานสอบสวนคดีพิเศษสอบสวนเสร็จและสรุปสำนวนส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มูลค่าความเสียหาย ผลประโยชน์ที่รักษา เรียบคืนแก่รัฐ ประชาชน/เอกชน หมายถึง จำนวนมูลค่าความเสียหาย ผลประโยชน์ของประชาชน/เอกชน ที่รักษา เรียบคืนรวมถึงค่าปรับ การชดเชย จ่ายเพิ่ม ในชั้นการสรุปสำนวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

ที่มา: กรมสอบสวนคดีพิเศษ, สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ตารางที่ ๒ สรุปภาพรวมคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘)

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	ดำเนินการแล้วเสร็จ				อยู่ระหว่างดำเนินการ (วันที่ออกคดีพิเศษ)			
		ส่ง ป.ป.ช.	ส่ง ป.ป.ท.	งดสอบสวน/ เปรียบเทียบแล้ว	รวม	ไม่เกิน ๑ ปี	๑-๓ ปี	เกิน ๓ ปี ขึ้นไป	รวม
๒๕๕๗	๓๑	๕	-	๒	๓๑	-	-	-	-
๒๕๕๘	๘๙	๑๒	-	๘	๘๘	-	-	๑	๑
๒๕๕๙	๑๗๐	๓๒	-	-	๑๖๙	-	-	๑	๑
๒๕๕๐	๙๖	๑๑	๑	๑	๙๕	-	-	๑	๑
๒๕๕๑	๘๓	๕	-	๑	๗๕	-	-	๘	๘
๒๕๕๒	๑๒๓	๑๒	-	๖	๑๒๑	-	-	๒	๒
๒๕๕๓	๔๗๕	๙	๑	๑๒๙	๔๓๕	-	-	๔๐	๔๐
๒๕๕๔	๑๓๐	๖	-	๑๔	๑๒๑	-	-	๙	๙
๒๕๕๕	๒๕๒	๒๐	-	๑๘	๑๙๗	-	๕๐	๕	๕๕
๒๕๕๖	๒๖๓	๖	-	๔	๒๕๓	-	๘๓	-	๘๓
๒๕๕๗	๑๐๕	๒	-	๓	๑๐๒	๕๔	๒๒	-	๗๖
๒๕๕๘	๕๐	-	-	-	-	๕๐	-	-	๕๐
รวม	๑,๘๖๗	๑๑๘	๒	๑๘๖	๑,๕๖๑	๘๘	๑๕๕	๖๗	๓๑๐

ที่มา: กรมสอบสวนคดีพิเศษ, ศูนย์บริหารคดีพิเศษ, ๙ เมษายน ๒๕๕๘.

(๒) ตัวอย่างผลการดำเนินคดีรายประเภทคดีสำคัญ ๆ

กรมสอบสวนคดีพิเศษได้นำหลักสหวิชาชีพมาใช้ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมไทย และได้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการสืบสวนสอบสวนของประเทศไทยหลายประเภทคดีด้วยกัน ดังตัวอย่างคดีความผิดต่อไปนี้

๑. คดีภาษีอากร^{๒๔}

การกระทำความผิดฉ้อโกงภาษีของรัฐซึ่งกระทำในลักษณะของขบวนการ ถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก คดีลักษณะนี้นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังย่อมป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าได้ยากยิ่งขึ้น

คดีที่เป็นความเสียหายของรัฐโดยเฉพาะคดีสำแดงเท็จหรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีอากร ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้เริ่มทำการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษประเภทนี้มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ นั้น ถือว่ามีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จมากขึ้นทุกปี โดยสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและเรียกคืนเงินจำนวนมหาศาลให้กับรัฐ

คดีพิเศษคดีแรกที่ถือเป็นคดีประวัติศาสตร์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยในการประชุมคณะกรรมการคดีพิเศษ ครั้งที่ ๓/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๗ คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ได้มีมติให้ทำการสืบสวนสอบสวนกรณีการชำระค่าภาษีอากรสำหรับการนำเข้าสู่ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบสำหรับใช้ประกอบหรือผลิตรถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก (รถปิกอัพ) ของบริษัท ออโต้ อัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นคดีพิเศษคดีแรก

ผลการสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษพบว่า บริษัท ออโต้ อัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด กระทำความผิดสำแดงเท็จหลีกเลี่ยงอากรอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ ในคดีนี้บริษัท ออโต้ อัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ยื่นคำร้องขอทำความตกลงระงับคดีในชั้นศุลกากรโดยยินยอมชำระค่าปรับร้อยละ ๑๕ ของอากรที่ขาด รวมเป็นเงิน จำนวน ๒๓๓,๐๘๕,๙๒๗ บาท และขอชำระค่าภาษีอากรที่ขาดให้ครบถ้วน รวมเป็นเงิน จำนวน ๔๙๘,๘๐๘,๔๘๒ บาท แม้คดีนี้จะไม่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล แต่เป็นคดีแรกของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ติดตามภาษีรายได้ของรัฐเรียกคืนกลับมาได้เป็นจำนวนมาก

^{๒๔} กรมสอบสวนคดีพิเศษ. DSI ความยุติธรรม... ที่พึงได้ ๑๒ ปี วันก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ. ม.ป.ท., ๒๕๕๗.

ความสำเร็จจากการทำคดีนี้ทำให้ในปีต่อๆ มากรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับเรื่องร้องทุกข์ให้ทำการสืบสวนสอบสวนคดีประเภทนี้เป็นจำนวนถึง ๓๙ คดี ในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๔๙-พฤษภาคม ๒๕๕๐ รวมมูลค่าความเสียหายของรัฐเป็นเงิน จำนวน ๒,๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ผลจากการดำเนินคดีดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดใน ๒๒ คดีข้างต้นยอมชำระค่าภาษีอากรและค่าปรับ เป็นผลให้รัฐได้เงินกลับคืนมา จำนวน ๙๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

สำหรับคดีภาษีอากรที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับดำเนินการในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๕ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๑ คดี รวมมูลค่าความเสียหายหลายแสนล้านบาท อาทิกดีเกี่ยวกับการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออก ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการตรวจสอบข้อมูลผู้ขอคืนภาษี พิสูจน์ความถูกต้อง แท้จริง และแหล่งที่มาของเอกสารที่ใช้ในการขอคืนภาษี การแสดงรายได้การชำระภาษีก่อนการกระทำความผิด ตลอดจนการทำธุรกรรมทางการเงินกับบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษมุ่งเน้นสืบสวนสอบสวนในประเด็นแหล่งที่มาของรายได้ ตรวจสอบค่าใช้จ่ายและเอกสารที่ใช้ประกอบการชำระภาษี คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษไม่เพียงจะตรวจสอบเปรียบเทียบสินค้าที่นำเข้าจริงกับรายการที่สำแดง หากยังสืบสวนถึงความเกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่รัฐในคดีดังกล่าวด้วย

ปี ๒๕๕๖ กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดีภาษีอากรเป็นคดีพิเศษ จำนวน ๒๓ คดี เป็นความผิดตามประมวลรัษฎากร จำนวน ๑๘ คดี และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร จำนวน ๕ คดี โดยคดีสำคัญที่สื่อมวลชนและประชาชนให้ความสนใจอย่างมาก คือ คดีขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นเท็จทำให้รัฐต้องสูญเสียเงินจำนวนมากกว่า ๔,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท คดีนี้กระทรวงการคลังได้ร้องทุกข์ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินคดีกับกลุ่มนิติบุคคลและผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีพฤติการณ์ขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มจากการส่งออกสินค้าประเภทเศษโลหะ ออกนอกราชอาณาจักรในรอบปีภาษี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๖ โดยสำแดงราคาสูงกว่าราคาตลาดโดยทั่วไป เป็นเหตุให้รัฐต้องสูญเสียเงินคืนภาษีเป็นจำนวนกว่า ๔,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ จากการสืบสวนสอบสวนเป็นเวลา ๔ เดือน สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้ว่า กลุ่มบุคคลและนิติบุคคลที่ร่วมกันกระทำการขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มอันเป็นเท็จนั้น กระทำการเป็นขบวนการ มีการวางแผนแบ่งหน้าที่กันทำอย่างเป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนและแยบยล ทั้งการจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นหลายบริษัท มีการใช้บุคคลอื่นเข้ามาเป็นกรรมการผู้มีอำนาจเป็นผู้กระทำการขายสินค้า แต่ไม่มีการซื้อขายสินค้ากันจริง คดีนี้มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยรวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบางกลุ่ม

กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการ โดยมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา จำนวน ๕ คน ในความผิดฐานร่วมกันออกและใช้ใบกำกับภาษีโดยเจตนา นำใบกำกับภาษีที่ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไปใช้ในการเครดิตภาษีและร่วมกันหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร ร่วมกันปลอมเอกสาร และใช้เอกสารปลอม และร่วมกันฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากการกระทำ ความผิดของกลุ่มผู้ต้องหาในคดีนี้เป็นการทำลายระบบภาษีอากรของประเทศและเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ร้ายแรง ประกอบกับผู้ต้องหาทั้งหมดได้หลบหนีจึงได้ตั้งรางวัลนำจับผู้ต้องหาจำนวนรายละเอียด ๑๐๐,๐๐๐ บาท

อีกคดีหนึ่งที่ประชาชนสนใจ คือ คดีลักลอบนำเข้ารถยนต์ที่ใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักรหรือที่รู้จักกันในชื่อ “คดียกมือ” เป็นการลักลอบนำเข้ารถยนต์ที่ใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงราคา ข้อห้าม ข้อจำกัด และหลีกเลี่ยงอากรขาเข้าและเป็นการลักลอบนำเข้าหรือพาของที่ยังไม่ได้เสียภาษีหรือยังไม่ได้ผ่านศุลกากรโดยถูกต้องเข้ามาในราชอาณาจักร โดยจากการสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษพบว่า รูปแบบของการกระทำความผิดในคดีเหล่านี้มี ๒ ลักษณะ คือ (๑) เป็นการนำเข้ารถยนต์จากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรทั้งคัน แต่ทำการสำแดงรายการว่าเป็นอะไหล่รถยนต์หรือชิ้นส่วนรถยนต์หรือไม่สำแดงรายการ และ (๒) เป็นกรณีของบริษัทผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรถยนต์เลี่ยงข้อกฎหมายโดยการสำแดงนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์แยกกันเข้ามาในราชอาณาจักรและสำแดงสินค้าเพื่อชำระภาษีเป็นอะไหล่รถยนต์หรือชิ้นส่วนรถยนต์ จากนั้นนำอะไหล่หรือชิ้นส่วนรถยนต์มาทำการประกอบรถยนต์เพื่อจำหน่าย ซึ่งทั้งหมดเป็นการทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้จำนวนมาก

สรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและปราบปรามคดีภาษีอากรให้ได้ผล จำเป็นต้องใช้มาตรการทางภาษี ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญในการปราบปรามการกระทำผิดควบคู่กับการใช้มาตรการอื่น ๆ เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัว ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพจะทำให้สามารถรักษาผลประโยชน์ของประเทศและสามารถนำตัวผู้หลีกเลี่ยงภาษีอากรมาลงโทษได้

๒. คดีการเงินการธนาคาร

คดีการเงินการธนาคารที่กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการสืบสวนสอบสวน ในช่วงระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๕๐ เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน กฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นหลัก

ในช่วง ๔ ปีดังกล่าว กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดีความผิดข้างต้น เป็นคดีพิเศษ จำนวน ๓๓ คดี โดยส่วนใหญ่เป็นคดีความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เป็นผู้กล่าวโทษและร้องขอให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษ โดยคดีสำคัญๆ ที่สร้างชื่อเสียงและทำให้สาธารณชนรู้จักกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่

- คดีบริษัท แนนเซอร์พัล พาร์ค จำกัด (มหาชน) หรือเอ็นพาร์ค กรณีอดีตกรรมการผู้จัดการกับพวกทำการทุจริตเบียดบังผลประโยชน์ของบริษัท เอ็นพาร์ค ไปเป็นของตนกับพวก

- คดีบริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด (มหาชน) หรือทีพีโอ กรณีอดีตผู้บริหารบริษัททีไอกับพวกปล่อยกู้เงินทำให้บริษัทเสียหาย จำนวน ๑,๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และทำการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต.

- คดีบริษัท เซอร์คิทีอิเล็กทรอนิกส์ อินดัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) ผู้บริหารกับพวกยกยอกผลประโยชน์ของบริษัททำให้บริษัทเสียหาย จำนวน ๓,๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- คดีบริษัท ปิคนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กรณีผู้บริหารกับพวกซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล รวมจำนวน ๒๒ ราย ทำการทุจริตเบียดบังทรัพย์สินจากบริษัท ปิคนิกฯ ไปเป็นของตน จำนวน ๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- คดีบริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กรณีบริษัท เอสซี แอสเสทฯ ปกปิดรายชื่อข้อมูลโครงสร้างการถือหุ้นในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์ และผู้ถือหุ้นมิได้รายงานการเปลี่ยนแปลงการถือหุ้นตามกฎหมายขายหลักทรัพย์

นอกจากนั้น ยังมีคดีความผิดตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ หลายคดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับเป็นคดีพิเศษ โดยหนึ่งในคดีเหล่านั้นคือ คดีบริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยได้ร้องทุกข์ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินคดีกับกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน) ซึ่งยกย้ายถ่ายเท

ทรัพย์สินของบริษัทไปเป็นของตนกับพวกและให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ ทำให้เกิดความเสียหาย จำนวนมากกว่า ๒๙๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

สำหรับคดีการเงินการธนาคารที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับดำเนินการ นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ล้วนเป็นคดีที่มีมูลค่าความเสียหายสูงและส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวกับการทุจริตของผู้บริหาร กรรมการ และกรรมการผู้จัดการในลักษณะของการตกแต่งบัญชี จัดทำเอกสารเท็จ และหาผลประโยชน์จากบริษัทและผู้ถือหุ้น รวมทั้งคดีปั่นหุ้น อีกจำนวนหนึ่ง อาทิ ในปี ๒๕๕๓ รับผิด จำนวน ๑๐ คดี มูลค่าความเสียหาย ของทุกคดีรวมกันมากกว่า ๒,๔๑๙,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปี ๒๕๕๔ รับผิดพิเศษ จำนวน ๑๑ คดี มูลค่าความเสียหาย จำนวนทั้งสิ้น ๒,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ

การสืบสวนสอบสวนคดีการเงินการธนาคารจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มี ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่สามารถใช้ความรู้เฉพาะด้านอย่างมืออาชีพ เนื่องจากพยาน หลักฐานส่วนใหญ่เป็นเอกสารและเกี่ยวข้องกับการทุจริตของผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมาก กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับ ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงาน ก.ล.ต. โดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการทุจริต ของผู้บริหารและการปั่นหุ้น ซึ่งลักษณะหนึ่งของความผิดนี้ คือเกี่ยวพันกับผู้บริหารที่มีอิทธิพล และมีพยานเอกสารจำนวนมาก นอกจากนี้ พยานบุคคลส่วนใหญ่ยังเกี่ยวพันใกล้ชิดกับ บรรดาผู้บริหารที่กระทำความผิดและบางคดีพยานหลักฐานสำคัญอยู่ในต่างประเทศ คดีประเภทนี้จึงใช้เวลาอันยาวนานทั้งในส่วนของ การสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามขั้นตอนทางกระบวนการยุติธรรม ทำให้สาธารณชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบ ผลการดำเนินคดีเท่าใดนัก

๓. คดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศจากคดีที่พบนั้น บางส่วน ไม่เพียงจะส่งผลกระทบต่อประชาชน แต่ยังเป็นอันตรายต่อชีวิตด้วย อาทิ เครื่องสำอาง หรืออาหารเสริมที่มีการปลอมแปลง ซึ่งการป้องกันและปราบปรามการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐบาลหลายหน่วยงาน เช่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูลการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา ๓๐๑ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความรุนแรงของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี ๒๕๔๗ สำนักผู้แทนการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดอันดับสถานะการค้าของประเทศไทยให้อยู่ในบัญชีประเทศที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษ

เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นภารกิจหลัก คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (ภาคเอกชน) ซึ่งประกอบด้วยสมาคมธุรกิจและบริษัทด้านบันเทิง จำนวนทั้งสิ้น ๒๙ บริษัท จึงได้ร่วมกันยื่นหนังสือต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๗ ให้ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำผิด และได้ยื่นหนังสือต่อกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๘ ขอให้ยกเลิกหรือลดมูลค่าความเสียหายของคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาจากจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากเดิมที่กรมสอบสวนคดีพิเศษไม่มีอำนาจดำเนินคดี เนื่องจากว่าคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในช่วงนั้นส่วนใหญ่มูลค่าความเสียหายจำนวนน้อยกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นมูลค่าขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าของประเทศไทย จากปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อทำการปรับแก้ไขกฎหมาย

ต่อมาคณะกรรมการคดีพิเศษมีคำสั่งที่ ๙/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อกำหนดและแก้ไขรายละเอียดของลักษณะความผิดในมาตรา ๒๑ (๑) ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ และคณะกรรมการพิเศษ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ (ในการประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๘) ให้ลักษณะของคดีพิเศษครอบคลุมความผิดภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ และกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร ไม่ว่าจะเป็แหล่งผลิต แหล่งจัดจำหน่าย แหล่งจัดเก็บ แหล่งจัดซื้อหรือนำเข้า ในราชอาณาจักรโดยการครอบครองสิ่งของหรือสินค้าเพื่อกระทำความผิดหรือได้รับมาจากการกระทำความผิดหรือครอบครองไว้โดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ คดีจะต้องมีมูลค่าตั้งแต่จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ประกาศของคณะกรรมการคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ในเรื่องนี้ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๘ ส่งผลให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดำเนินคดีความผิดภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและครอบคลุมการกระทำความผิดอย่างกว้างขวางมากขึ้น

อนึ่ง การป้องกันและปราบปรามคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาให้สำเร็จผลได้นั้น จำเป็นต้องบูรณาการการทำงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงได้ลงนามร่วมในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๓ หน่วยงาน และหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน ๓๕ หน่วยงาน ภายใต้

การผลักดันของกระทรวงพาณิชย์ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนให้การป้องกันและปราบปราม การจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น และ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดนโยบายปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในทุกมิติ และถือเป็นมาตรการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการอย่างมีระบบ โดยจัดให้มีการประชุมหารือกับ ผู้แทนบริษัทต่างๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา การปราบปรามตรวจสอบและดำเนินการกับ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าปลอม กำหนดพื้นที่ในการป้องกันและปราบปรามออกเป็น ๓ โซน คือ พื้นที่สีแดง เหลือง และเขียว ซึ่งพื้นที่สีแดงนั้นเป็นพื้นที่ที่มีการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญาสูงที่ต้องเร่งดำเนินการเป็นอันดับแรก และในปี ๒๕๕๔ ได้ริเริ่ม โครงการ “นักสืบเยาวชนด้านการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา” เพื่อพัฒนาให้เยาวชนก้าวสู่ การเป็นสายลับทรัพย์สินทางปัญญาของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการแจ้งเบาะแสการกระทำผิด กฎหมาย โดยจัดการอบรมความรู้เรื่องเบื้องต้น แนวทางในการสืบสวน การแจ้งเบาะแส การกระทำผิด และการแยกแยะสินค้าของแท้และของปลอมให้แก่นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตามโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งในปี ๒๕๕๖ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้รับรางวัลหน่วยงานดีเด่นในการปราบปรามอาชญากรรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา จากกรมทรัพย์สินทางปัญญาในโอกาสครบรอบ ๒๑ ปีของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

- คดีละเมิดอนุสิทธิบัตร

คดีละเมิดอนุสิทธิบัตรที่สำคัญๆ เช่น คดีละเมิดลิขสิทธิ์ของบริษัท MVD จำกัด จากผลการดำเนินการคดีละเมิดลิขสิทธิ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คดีหนึ่ง ที่สามารถตรวจยึดแผ่นซีดี วีซีดี และดีวีดีได้จำนวนมากที่สุด คือ คดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากบริษัท MVD จำกัด ว่า มีแหล่งค้าส่งสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์รายใหญ่ ในห้างสรรพสินค้า สามารถตรวจยึดของกลางได้ทั้งสิ้น จำนวน ๖๔,๙๘๔ แผ่น รวมมูลค่า มากกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และคดีละเมิดเครื่องหมายการค้า BOTOX ของบริษัท อัลเลอร์แกน อิงค์ จำกัด ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ตรวจยึดสินค้าเกี่ยวกับเวชภัณฑ์ที่เป็น ตัวยาโบท็อกซ์ภายใต้เครื่องหมายการค้า BOTOX ของบริษัท อัลเลอร์แกน อิงค์ จำกัด ซึ่งจดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร จำนวน ๕๐๐ กล่อง รวมมูลค่าจำนวนประมาณ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท^{๒๕}

^{๒๕} ดูรายละเอียดใน กรมสอบสวนคดีพิเศษ. DSI ความยุติธรรม... ที่พึ่งได้ ๑๒ ปี วันก่อตั้ง กรมสอบสวนคดีพิเศษ. ม.ป.ท., ๒๕๕๗.

โดยสรุป เป้าหมายสำคัญในการป้องกันและปราบปรามคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของกรมสอบสวนคดีพิเศษ คือ การทำงานในลักษณะบูรณาการการประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการตักตวงจรรยาบรรณการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยเน้นการจับกุมที่แหล่งผลิตแหล่งกระจายสินค้า และสถานที่เก็บสินค้า ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เหล่านี้จะเป็นพื้นที่ปิดทำให้ยากต่อกระบวนการสืบสวนสอบสวน โดยนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๗ กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินคดีพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา รวมจำนวน ๓๑๔ คดี จำแนกได้เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า จำนวน ๒๕๑ คดี คดีลิขสิทธิ์ จำนวน ๕๔ คดี และคดีสิทธิบัตร จำนวน ๙ คดี โดยได้ตรวจยึดสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้ รวมจำนวน ๔,๙๘๗,๔๔๓ ชิ้น รวมมูลค่าจำนวนมากกว่า ๓,๔๘๐,๐๐๐ พันล้านบาท

๔. คดีด้านความมั่นคงของประเทศ

รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นเจ้าภาพหลักในการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ดังนั้น จึงได้มอบหมายให้กรมสอบสวนคดีพิเศษและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกันเป็นทีมจัดโครงการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๗ อันเป็นงานเชิงรุกด้านความมั่นคงของประเทศในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่มุ่งแก้ไขปัญหา โดยเน้นการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจและศรัทธา ควบคู่กับการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ในช่วงปี ๒๕๔๗-๒๕๕๐ คดีด้านความมั่นคงที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบดำเนินการสืบสวนสอบสวนอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นคดีการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเหตุรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก และเพื่อให้การดำเนินงานสืบสวนสอบสวนเรื่องนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ตั้งกลุ่มงานความมั่นคงขึ้นเพื่อรับผิดชอบคดีข้างต้นเป็นการเฉพาะ

คดีการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษในปี ๒๕๔๗ มีทั้งสิ้นจำนวน ๖ คดี และอีกหลายคดีที่เกี่ยวข้องกับเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ทำให้ประชาชนเสียชีวิตจำนวนมาก โดยในปี ๒๕๔๘ คดีการก่อความไม่สงบที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับดำเนินการมีจำนวน ๓ คดี

ผลของการสืบสวนที่ทำให้ทราบถึงตัวผู้สั่งการให้วางเพลิงเผาโรงเรียนในภาคใต้ จำนวน ๓๖ แห่ง เมื่อปี ๒๕๓๖

ในการประชุมคณะกรรมการคดีพิเศษเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๗ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคดีเกี่ยวกับความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคดีพิเศษหลายคดีด้วยกัน เช่น คดีการปล้นอาวุธปืนที่ทำการอุทยานแห่งชาติบางลาง การปล้นอาวุธปืนที่หน่วยทักษิณพัฒนาที่ ๕ การปล้นอาวุธที่หน่วยทักษิณพัฒนาที่ ๑๒ การปล้นอาวุธที่หน่วยทักษิณพัฒนาที่ ๔ โดยผลการสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษทำให้ได้ทราบถึงแนวคิดการแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยมีการสะสมทั้งกำลังพลอาวุธ และปลูกปั่นความคิดเรื่องแบ่งแยกดินแดน กล่าวได้ว่าเรื่องนี้ถือเป็นผลงานที่สำคัญของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากได้พบพยานหลักฐานสำคัญที่ไม่เคยมีหน่วยงานใดพบมาก่อน และนำไปสู่การออกหมายจับผู้บงการกับพวก โดยมีการตั้งเงินรางวัลนำจับผู้ต้องหา จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้งานด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษและการปฏิบัติการเชิงรุกที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพของกรมสอบสวนคดีพิเศษเริ่มเป็นที่รู้จักของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและสังคมภายนอก

แม้ว่าการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในช่วงนั้นจะถูกจำกัดด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนน้อยกว่า ๒๐๐ คน และอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ยังไม่พร้อม แต่ด้วยความมุ่งมั่นรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติการกิจในเรื่องนี้สัมฤทธิ์ผล ก่อให้เกิดความภูมิใจและเป็นความทรงจำที่ดีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในคดีดังกล่าวมาจนถึงทุกวันนี้

๕. คดีการทุจริตของภาครัฐ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษมีแนวทางในการรับเรื่องร้องทุกข์จากภาครัฐและประชาชนในกรณีดังกล่าวด้วย ฉะนั้น การสืบสวนสอบสวนการทุจริตของภาครัฐในช่วงแรกๆ จึงมีการส่งเรื่องการทุจริตให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการ

ในปี ๒๕๔๙ กรณีบริษัท ซีวิล เอ็นจิเนียริง จำกัด ขอให้กรมสอบสวนคดีพิเศษตรวจสอบกรณีความไม่โปร่งใสในโครงการสร้างถนน จำนวน ๑๖ สายของกรุงเทพมหานคร เป็นคดีพิเศษ ซึ่งจากการสืบสวนสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการพบว่าผู้ว่าการกรุงเทพมหานครและพวกมีความผิดฐานประพดมิชอบ จึงได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) แต่ใน

ช่วงนั้นมีประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากถูกโต้แย้งว่าไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จนต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งให้อำนาจทำการสืบสวนสอบสวนได้ระหว่างที่ส่งสำนวนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา

นอกจากนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษยังได้รับเรื่องการทุจริตจัดซื้อรถดับเพลิง และเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานครที่มีมูลค่าความเสียหาย จำนวน ๖,๖๘๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นคดีพิเศษ โดยจากการสืบสวนสอบสวนได้พบความผิดปกติของการจัดซื้อรถดับเพลิง ในหลายประการด้วยกัน คือ ๑) ราคาที่ต้องซื้อสูงกว่าประเทศอื่นถึง ๒,๐๐๐ ล้านบาท ในสินค้าประเภทและชนิดเดียวกัน ๒) การเปิดตราสารเครดิต (L/C) น่าเชื่อว่ามีกรเรียกรับผลประโยชน์ ๓) เรือดับเพลิงที่ซื้อเป็นเรือที่ผลิตในประเทศไทย ซึ่งผิดเงื่อนไขในสัญญาและขัดต่อมติของคณะรัฐมนตรี และ ๔) ไม่มีการคิดภาษีที่ต้องจ่ายภายหลังทำสัญญา ทำให้รัฐต้องเสียเงินเพิ่ม จำนวน ๑,๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และ ๕) รถดับเพลิงและอุปกรณ์บางส่วนที่กรุงเทพมหานครแจ้งว่าสั่งซื้อจากบริษัท Styer ประเทศออสเตรียนั้น โดยความเป็นจริงแล้วบริษัท Styer ได้ว่าจ้างให้บริษัท Somati ประเทศเบลเยียมเป็นผู้ผลิต ทั้งที่ในการเสนอขายสินค้าให้กับกรุงเทพมหานคร บริษัท Styer ได้แจ้งว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ล่าสุดของประเทศออสเตรีย คดีนี้กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายรายด้วยกัน การสืบสวนสอบสวนคดีนี้เป็นการปราบปรามการทุจริตที่สำคัญคดีหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากบรรดาสื่อมวลชนและประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงหลายระดับ

คดีทุจริตในโครงการแทรกแซงตลาดมันสำปะหลัง ปี พ.ศ. ๒๕๕๑/๒๕๕๒ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า โครงการรับจำนำมันสำปะหลังเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เป็นคดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการสืบสวนอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ในช่วงปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ อาทิ จังหวัดอุบลราชธานี พบการทุจริตในลานมัน จำนวน ๑๗ แห่ง เป็นเงินจำนวน ๗๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน ๒๔ คน จังหวัดลพบุรี พบการกระทำผิดใน ๒ ลักษณะ คือ เจ้าของลานมันยอมให้มีการสวมสิทธิโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกรและนำมันสำปะหลังราคาถูกที่ซื้อมาจากเกษตรกรมาสวมสิทธิเข้าจำนำในโครงการ ส่วนที่จังหวัดสระแก้ว พบการกระทำผิดที่แตกต่างจากการทุจริตในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดลพบุรี กล่าวคือ มีการรวบรวมมันสำปะหลังของเกษตรกรที่ซื้อมาในราคาถูกไปจำนำในโครงการฯ แล้วลงรายการในใบรับฝากมันโดยไม่มีเกษตรกรเข้าร่วมแต่อย่างใด

คดีทุจริตในโครงการจัดซื้ออาหารเสริม (นม) โรงเรียน ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้เด็กในวัยเรียนได้รับสารอาหารที่สมบูรณ์ โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการสืบสวนคดีทุจริตในโครงการนี้ที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนในอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร เป็นแห่งแรก จากนั้นได้ขยายการสืบสวนไปยังโรงเรียนหลายแห่งในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คดีทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจหาวัตถุระเบิด GT 200 และ ALFA 6 ของหน่วยงานรัฐ จำนวน ๑๓ หน่วยงาน (จำนวน ๑,๓๕๘ เครื่อง) มูลค่าความเสียหาย ๑,๑๓๗,๕๘๘,๙๙๙ บาท กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ผลการสืบสวนสอบสวนสามารถสรุปได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีที่ ๑ พบว่าหน่วยงานรัฐจำนวน ๑๓ แห่ง มีการจัดซื้อในราคาที่สูงแพงเกินความจำเป็น โดยจากการสอบสวนและรวบรวมเอกสารหลักฐานในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัตถุต้องสงสัยของส่วนราชการทั้งหมดพบว่า การจัดซื้อ GT 200 และ ALFA 6 ของส่วนราชการทั้งจำนวน ๑๓ แห่ง มีราคาจัดซื้อที่แตกต่างกันอย่างมาก ตั้งแต่ราคาเครื่องละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท จนถึง ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท แต่ผลการทดสอบการใช้งานเครื่องตรวจหาวัตถุระเบิด GT 200 และ ALFA 6 ของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า เครื่อง GT 200 และ ALFA 6 ไม่สามารถตรวจหาวัตถุระเบิดได้จริงเพราะเครื่องไม่มีการแผ่แม่เหล็กสนามไฟฟ้า (Electric field) จาก GT 200 และ ALFA 6 ในทุกสภาวะการทดสอบ คดีนี้เป็นอีกคดีหนึ่งที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญ และร้องขอความร่วมมือระหว่างประเทศในการร่วมกันหาพยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวต่างชาติตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕

ในปี ๒๕๕๖ กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดีทุจริตในภาครัฐเป็นคดีพิเศษหลายคดีด้วยกัน อาทิ คดีทุจริตโครงการก่อสร้างอาคารที่ทำการสถานีตำรวจ (ทดแทน) จำนวน ๓๙๖ แห่ง และการก่อสร้างที่พักอาศัยข้าราชการตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คดีทุจริตจัดซื้อจัดจ้างครุภัณฑ์ตามโครงการภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ ๒: ไทยเข้มแข็งของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คดีทุจริตการก่อสร้างโรงงานผลิตวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่/ไข้หวัดนก และคดีทุจริตจัดซื้อวัตถุดิบยาพาราเซตามอลขององค์การเภสัชกรรม และคดีทุจริตการสอบคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดำแหน่งครูผู้ช่วยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รวมทั้งคดีทุจริตกรณีการเข้าทำสัญญาว่าจ้างให้บริการเดินรถและซ่อมบำรุงโครงการ

ขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานครระหว่างบริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด กับบริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ฯลฯ

ในปี ๒๕๕๗ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้สืบสวนสอบสวนกรณีการจัดซื้อจัดจ้างครุภัณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มูลค่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานโดยการส่งท่อนไม้ให้กับวิทยาลัยเทคนิคเชิงเตตราและวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ และได้สืบสวนสอบสวนกรณีความโปร่งใสของการใช้งบประมาณจัดซื้อครุภัณฑ์อาชีวศึกษาภายใต้โครงการปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๕ วงเงินจำนวน ๕,๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ล้านบาท

การสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษในคดีลักษณะนี้เกิดประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นก่อนส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะสามารถเข้ามาตรวจการพิเศษและอำนาจตามกฎหมายรวบรวมพยานหลักฐานจนสมบูรณ์นำไปสู่การชี้มูลความผิด กรมสอบสวนคดีพิเศษยึดมั่นในการทำงาน คือ ความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมาและมีความภาคภูมิใจในผลงานที่ผ่านมา การสืบสวนสอบสวนคดีทุจริตต่างๆ ไม่เพียงจะทำให้บุคคลากรภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งโอนมาจากหน่วยงานต่างๆ ได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์การทำงานร่วมกัน แต่ยังทำให้บุคคลภายนอกเกิดความยอมรับและเชื่อถือการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อาจกล่าวได้ว่าในคดีเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐทุกเรื่องที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบจะได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเสมอ อีกทั้งผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว

๖. คดีสิ่งแวดล้อม

การบุกรุกที่ดินรัฐและการทำลายป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการเข้ายึดครองถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินรัฐของชาวต่างชาติเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของประเทศไทยเป็นธรรมชาติที่มีความสวยงามโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดท่องเที่ยว เช่น จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย) ฯลฯ ประกอบกับมีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินโดยมิชอบโดยการร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับนายทุน ผู้บุกรุกที่ดินซึ่งได้นำเอกสารสิทธิ์ที่ได้มาไปขายให้กับนักลงทุนต่างชาติโดยหลีกเลี่ยงกฎหมายที่ดินและกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการสืบสวนดำเนินคดีกับกลุ่มผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้มาอย่างต่อเนื่อง

คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติและตัดไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ จำนวน ๑๐,๐๐๐ ไร่ ในตำบลเหล อำเภอกะปง จังหวัดพังงา เพื่อทำเป็นสวนปาล์มน้ำมันของบริษัท อินเตอร์

ปาล์มออยล์ อินดัสทรีส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทของอดีตนักการเมืองระดับชาติคนหนึ่ง หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า คดีบุกรุกป่ากะปง เป็นคดีบุกรุกป่าสงวนคดีแรกที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับดำเนินการหลังจากที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติรับเป็นคดีพิเศษ (เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๘) ผลการสืบสวนสอบสวนพบว่า มีการออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบให้กับนายทุน โดยการสมคบรู้เห็นเป็นใจของข้าราชการที่เกี่ยวข้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงได้ขอให้ศาลออกหมายจับผู้กระทำผิด พร้อมส่งสำนวนเห็นควรสั่งฟ้องให้อัยการ คดีนี้ถือเป็นคดีประวัติศาสตร์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษอีกคดีหนึ่งที่สามารถยึดคืนที่ดินและผืนป่านับหมื่นไร่จากนายทุนให้กลับมาเป็นสมบัติของชาติ และทำให้ข้าราชการผู้ทุจริตถูกดำเนินคดีหลายคน

ต่อมาจากการตรวจสอบพบว่า การครอบครองที่ดินบนเกาะสมุยของชาวต่างชาติที่ลงทุนในธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้างในช่วง ๑๐ เดือนแรกของปี ๒๕๔๘ นั้น มีการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทด้านอสังหาริมทรัพย์ถึงจำนวน ๗๒๕ บริษัท จากทั้งหมด จำนวน ๑,๐๖๐ บริษัท ที่จดทะเบียนในช่วงนี้ โดยเป็นการลงทุนของชาวอังกฤษ ชาวเยอรมัน ชาวเดนมาร์ก ชาวอเมริกัน ชาวออสเตรเลีย ชาวรัสเซีย ชาวฮ่องกง ชาวมาเลเซีย ฯลฯ ซึ่งเข้ามาลงทุนกว้านซื้อที่ดินทั้งในเขตพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน

คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติที่ผู้กระทำผิดเป็นชาวต่างชาติและเป็นคดีสำคัญในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษในปี ๒๕๕๑ คือ การจับกุมดำเนินคดีกับกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ของประเทศหนึ่งประจำจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา และจังหวัดกระบี่ พร้อมกับภรรยาในข้อหาร่วมกับนักลงทุนต่างชาติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จำนวน ๕๒ แปลง เนื้อที่จำนวนกว่า ๙๐๐ ไร่ ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ออกหมายจับผู้กระทำผิดทั้งหมดทั้งที่เป็นคนไทยและนักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ชาวมาเลเซีย รวมทั้งอดีตนายอำเภอเกาะยาวด้วย

คดีนี้มีการสืบสวนสอบสวนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ หลังจากที่ยกกรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับการร้องเรียนจากราษฎรอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงาว่า มีกลุ่มนายทุนชาวมาเลเซียได้เข้ายึดถือครอบครองที่ดินของรัฐ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่เขาหรือภูเขาในอำเภอเกาะยาวจำนวนหลายแปลง และได้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทำการออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบครอบครองพื้นที่ดังกล่าวด้วยการสร้างหลักฐานอันเป็นเท็จ นำหลักฐานของที่ดินแปลงอื่นมาเป็นหลักฐานในการออกเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่หวงห้ามดังกล่าว โดยหลังจากได้รับเอกสารสิทธิ์ที่ออกโดยมิชอบแล้ว นักลงทุนกลุ่มนี้ได้นำโครงการก่อสร้างบ้านพักตากอากาศ ศูนย์การค้าและโรงแรมบนพื้นที่ดังกล่าวไปเสนอขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน แต่ในความเป็นจริงไม่มีการดำเนินการโครงการและไม่ชำระหนี้ให้กับสถาบันการเงินที่อนุมัติให้กู้

ผลสำเร็จของคดีนี้ ทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๕๖ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งสร้างความเสียหายให้รัฐเป็นเงินจำนวนมากกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นคดีพิเศษ จำนวนทั้งสิ้น ๑๘๐ คดี และได้ทำการสืบสวนขยายผลบุกรุกที่ดินป่าสงวนในพื้นที่หลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน อาทิ ในจังหวัดพังงา ประกอบด้วย คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติป่าช่องหลาด บ้านย่าหมี อำเภอเกาะยาว บริเวณสร้างท่าเทียบเรือมาริน่า คดีบุกรุกอุทยานแห่งชาติหาดท้ายเหมือง เขาลำปี อำเภอท้ายเหมือง บริเวณเขาหน้ายักษ์ จำนวน ๕๐๐ ไร่ คดีบุกรุกที่ดินป่าสงวนแห่งชาติที่บ้านหล่อยุง อำเภอตะกั่วทุ่ง คดีบุกรุกป่าชายเลนที่ชุมชนบ้านโนไร่ คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติที่ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง ในจังหวัดกระบี่ เช่น คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๑๐๐ ไร่ ในตำบลหนองทะเล อำเภอเมืองกระบี่ คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติในตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองกระบี่ คดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาพนมเบญจา และในจังหวัดภูเก็ต เช่น คดีบุกรุกที่ดินป่าสงวนแห่งชาติป่าชายเลนที่ชุมชนบ้านกู่ ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต เป็นต้น

กรมสอบสวนคดีพิเศษตระหนักดีว่าปัญหาการบุกรุกและทำลายป่ามีความซับซ้อน ยากที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะรับมือกับปัญหานี้ได้โดยลำพัง แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ระดมสรรพกำลังร่วมกันดำเนินการ ทั้งปราบปรามและจับกุมดำเนินคดีกับบรรดาผู้กระทำความผิดได้เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงไม่สามารถควบคุมปัญหาและสาวยไม่ถึงผู้มีอิทธิพลตัวการใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด ประกอบกับการรวบรวมพยานหลักฐานในเรื่องการพิสูจน์สิทธิครอบครองเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง ดังนั้นด้วยความมุ่งมั่นที่จะป้องกันและปราบปรามปัญหาการบุกรุกป่าและเรียกคืนที่ดินและทรัพยากรของรัฐกลับคืนให้ได้มากที่สุด กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงได้คิดค้นและพัฒนาโปรแกรมระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต หรือรู้จักกันในชื่อ DSI Map ขึ้นจนสำเร็จผลในปี ๒๕๕๓ โดยที่ผ่านมามีการนำ DSI Map ไปใช้ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษหลายคดี อาทิ คดีการบุกรุกที่ดินของรัฐในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (คดีเขาแพง)

อีกคดีหนึ่งที่กรมสอบสวนคดีพิเศษมีความภาคภูมิใจเป็นที่สุดที่ได้คืนความเป็นธรรมในเรื่องที่ดินถือครองให้กับชาวเลราวร้อยละ ๖๐ ของชาวบ้านผู้ด้อยโอกาสทางสังคม คือ การให้ความช่วยเหลือค้นหาความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นเพื่อพิสูจน์ว่าชาวเลราวร้อยละ ๖๐ อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่พิพาท (พื้นที่หมู่ที่ ๒ ตำบลราไวย์ อำเภอเมืองภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ต) มานานกว่า ๗ ชั่วโมงคนและไม่ใช่เป็นผู้บุกรุกดั่งที่กลุ่มบุคคลที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ภายหลังแต่ได้แจ้งการครอบครองและได้รับโฉนดที่ดินทำการฟ้องขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ และศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้ชาวเลเราไวย์ออกจากพื้นที่ไปแล้ว จำนวน ๙ คน ส่วนอีกจำนวน ๑๐๐ คน อยู่ระหว่างรอฟังคำพิพากษาของศาล

กรมสอบสวนคดีพิเศษได้สืบสวนในขั้นต้นพบว่า มีการฝังศพของคนตายไว้ใกล้บ้านเป็นประเพณีดั้งเดิมของชาวเลเราไวย์ ดังนั้นเพื่อพิสูจน์ว่าชาวเลเราไวย์ครอบครองพื้นที่มาก่อน กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงได้ร่วมกับสำนักศิลปากรที่ ๑๕ (ภูเก็ต) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทำการขุดดินในพื้นที่พิพาทที่คาดว่าน่าจะพบโครงกระดูกมนุษย์และได้พบโครงกระดูกมนุษย์ จำนวน ๒ คน อยู่ใต้บ้านพักและทางเดินพิพาท รวมทั้งพบพยานหลักฐานที่ฝังร่วมกับศพที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นเครื่องเช่นไห้วของชาวเลเราไวย์ ผลการเปรียบเทียบดีเอ็นเอของโครงกระดูกกับดีเอ็นเอของชาวเลเราไวย์ผู้สูงอายุยังชี้ชัดว่าทั้งสองฝ่ายเป็นเครือญาติกัน นอกจากนี้ ยังมีพยานหลักฐานอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อชาวเลเราไวย์ อาทิ ภาพถ่ายทางอากาศ หลักฐานการเข้าเรียนที่โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ภาพยนตร์การเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งล้วนเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักและสามารถชี้ต่อผู้คดีในชั้นศาลได้ จึงถือเป็นความสำเร็จของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ชาวเลเราไวย์ได้สมกับที่ชาวเลเราไวย์ต่างคาดหวังและเชื่อมั่นในการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

สรุปได้ว่า ความสำเร็จของการป้องกันและปราบปรามคดีด้านสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่งเกิดจากความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่ร่วมกันดำเนินการเพื่อเรียกคืนผืนดินและทรัพยากรของรัฐกลับมาเป็นของชาวไทยทุกคน

๗. คดีฉ้อโกงประชาชน (Public Cheating and Fraud Cases)

กรมสอบสวนคดีพิเศษเริ่มต้นการทำงานสืบสวนสอบสวนคดีในปี ๒๕๔๗ โดยเฉพาะคดีฉ้อโกงประชาชน เนื่องจากมีประชาชนจำนวนมากจากทั่วประเทศที่ถูกหลอกลวงให้ซื้อสินค้า หรือให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกหรือให้ลงทุนในธุรกิจที่ใช้วิธีการจำหน่ายสินค้าแบบขายตรงให้กับลูกค้า (ธุรกิจขายตรง) ได้มาร้องทุกข์เรื่องพฤติกรรมฉ้อฉลของบริษัทต่างๆ กับกรมสอบสวนคดีพิเศษจำนวนมาก กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบคดีฉ้อโกงประชาชนที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อคดีแชร์ลูกโซ่ ทั้งคดีแชร์ข้าวสาร คดีแชร์ถ้วยเตี้ยว คดีแชร์ยางพารา คดีแชร์น้ำมันหอมระเหย และคดีแชร์สลากกินแบ่งรัฐบาล ฯลฯ

นอกจากนั้น ในปัจจุบันยังพบว่าคดีหลอกให้สมัครเข้าทำงาน โดยหากเหยื่อหลงเชื่อก็ถูกบังคับเรียกเก็บค่าสมัครและบังคับให้ลงทุนซื้อสินค้าและหาสมาชิก เดิมคดีเหล่านี้จะอยู่ในความรับผิดชอบของตำรวจท้องที่ แต่เนื่องจากในพื้นที่ต่างๆ ที่เกิดคดีขึ้นมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก แต่กลุ่มผู้กระทำความผิดมักจะเป็นเครือข่ายเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่สถานีตำรวจท้องที่ต่างๆ ที่รับแจ้งความร้องทุกข์ไว้จะสามารถสืบสวนคดีเหล่านั้นให้ได้ผล ผลจากการดำเนินงานสืบสวนสอบสวนคดีฉ้อโกงประชาชนที่ถือว่าประสบความสำเร็จสามารถดำเนินคดีเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ในหลายคดีในข้อหาฉ้อโกงประชาชน และร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ มาตรา ๓๔๓ มาตรา ๘๓ และพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๔, ๕ และ ๑๕ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๒ ทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากประชาชนว่าเป็นมือปราบแก๊งฉ้อโกงประชาชนที่มีมูลค่าความเสียหายรวมกันมีจำนวนหลายล้านบาท และมีผู้เสียหายจำนวนมาก เช่น คดีบริษัท เอรಾವัน ฟู้ดส์ เน็ตเวิร์ค จำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด สุพรรณฉัตร (คดีแชร์เห็ดหลินจือ) คดีห้างหุ้นส่วนจำกัด สตาร์ วัน อีเลคทริก คดีบริษัท อีซี เน็ตเวิร์ค มาร์เก็ตติ้ง จำกัด (คดีแชร์ข้าวสารในกรุงเทพมหานคร) คดีบริษัท โกลเด็นท์ เกท กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ร่วมทุนค้าปลีก จำกัด และบริษัท สมคิดธุรกิจ จำกัด (คดีแชร์ข้าวสารในจังหวัดเชียงใหม่) และคดีแชร์สลากกินแบ่งรัฐบาล

๘. คดีอาชญากรรมข้ามชาติ

ภัยคุกคามจากอาชญากรรมข้ามชาติทั้งการค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์และการกระทำความผิดทางอินเทอร์เน็ต หรืออาชญากรรมทางไซเบอร์ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงประเทศ เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อีกทั้งมีความซับซ้อนเกี่ยวพันกับผู้มีอิทธิพล เหล่าอาชญากรและองค์กรอาชญากรรมหลายกลุ่มหลากหลายประเภททั้งที่ดำเนินการอยู่ในประเทศและต่างประเทศ

การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเป็นภารกิจสำคัญที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เนื่องจากถือเป็นความผิดลักษณะหนึ่งของคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งที่ผ่านมากรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบดำเนินการจำนวนมากและหลากหลายประเภท

คดีแก๊งมอเตอร์ไซด์แบนดิดอสเป็นคดีแรกๆ ที่เกี่ยวพันกับอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับการประสานงานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศเดนมาร์กและประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียเมื่อปี ๒๕๔๘ ให้ตรวจสอบแก๊งมอเตอร์ไซด์ “แบนดิดอส” ซึ่งเป็นองค์กรอาชญากรรมค้ายาเสพติดมีเครือข่ายอยู่ในหลายประเทศทั่วโลก ที่ได้เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทย โดยเฉพาะที่ในส่วนกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี (พัทยา) และจังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย) เพื่อนำเงินจากการค้ายาเสพติดมาลงทุนในธุรกิจหลายอย่างและมีแผนที่จะครอบครองธุรกิจทั้งหมดบนเกาะสมุย ทั้งนี้ จากการสืบสวนในเบื้องต้นของกรมสอบสวนคดีพิเศษพบว่า แก๊งแบนดิดอสทำธุรกิจ จำนวน ๑๒ ประเภท และมีกิจการบนเกาะสมุย จำนวนรวม ๒๐๐ กิจการ โดยธุรกิจขนาดใหญ่ คือ ธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะการสร้างบ้านพักตากอากาศแล้วจำหน่ายให้กับคนต่างชาติ

นอกจากนั้น ยังพบว่าได้มีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ออกโดยมิชอบและได้มีการวางแผนอย่างแยบยลเพื่อป้องกันการถูกดำเนินคดี โดยให้ใช้ชื่อคนไทยเป็นเจ้าของโฉนดที่ดินเป็นคนแรก จากนั้นจึงขายที่ดินให้ในลักษณะเป็นนอมนิ ในคดีนี้กรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถจับกุมดำเนินคดีกับผู้ต้องหาชาวต่างชาติ จำนวน ๔ คน ถึงแม้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในข้อหาขายเสพติดและฟอกเงินได้ แต่จากพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องในข้อหาบุกรุกที่ดินของรัฐ ทำให้โครงการก่อสร้างบ้านพักตากอากาศที่มีการบุกรุกที่ดินของรัฐของแก๊งมอเตอร์ไซด์แบนดิดอสต้องเลิกล้มไป และที่สำคัญอย่างยิ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินคดีกับแก๊งนี้ในความผิดฐานพยายามกระทำความผิดของชาวต่างชาติและในความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นคดีแรกๆ ของประเทศไทย

ในส่วนของคดีค้ามนุษย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในระดับ Tier 2 จากเดิมที่อยู่ในระดับ Tier 2 watch list กรมสอบสวนคดีพิเศษได้จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ขึ้น เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ การทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในช่วงแรกประกอบด้วยการประชุมการวางแผนการทำงานในลักษณะบูรณาการงานกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานพัฒนาเอกชน (NGO) หน่วยงานหลายหน่วยของกองทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยในช่วงแรกๆ เป็นการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ ทั้งเหยื่อที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติที่ถูกบังคับใช้แรงงานในเรือประมง หรือบังคับให้ค้าประเวณี ที่ผ่านมามีสามารถทำการช่วยเหลือเหยื่อจากหลายพื้นที่ได้ทั้งสิ้น จำนวน ๑๕๐ คน หลังจากที่คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.)

ได้มีมติให้ทำการสืบสวนสอบสวนคดีการค้ำมนุษย์เป็นคดีพิเศษ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม การทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในเรื่องนี้ส่วนใหญ่เป็นการทำงานร่วมกับหน่วยงานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เช่น ความร่วมมือในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศพม่าและประเทศลาว

กรมสอบสวนคดีพิเศษยังอยู่ระหว่างการดำเนินการขยายกรอบความร่วมมือไปในประเทศเพื่อนบ้านอีกหลายประเทศ โดยที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากสำนักงานป้องกันอาชญากรรมและปราบปรามยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ซึ่งให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับมาตรฐานการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

อย่างไรก็ตาม งานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทยในปี ๒๕๕๔ ถูกมองว่ายังไม่ได้ผล โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ในระดับ Tier 3 เนื่องจากประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของการค้ำมนุษย์และการค้าประเวณี และบังคับใช้แรงงานโดยเฉพาะภาคประมงทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์อย่างยิ่ง

- คดีแก๊งหนังสือเดินทางปลอมและแก๊งคอลเซ็นเตอร์

ประเทศไทยถูกมองว่าเป็นแหล่งพักพิงให้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความพร้อมอย่างมากในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานต่างประเทศพบว่า มีกลุ่มอาชญากรหลายกลุ่มใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ปฏิบัติการรับซื้อหนังสือเดินทางที่ถูกโจรกรรมมาจากหลายประเทศเพื่อทำการปลอมแปลงและส่งกลับออกไป หนังสือเดินทางปลอมเหล่านั้นได้ถูกนำไปใช้ในประเทศที่สามเพื่อสนับสนุนการกระทำผิด ทั้งการก่อการร้าย การลักลอบเข้าเมือง การค้ำมนุษย์ การฉ้อโกงทางบัตรเครดิต และอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ

กรมสอบสวนคดีพิเศษได้จัดตั้งศูนย์ต่อต้านปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรง และการก่อการร้ายขึ้น มีภารกิจเกี่ยวกับการติดตามกลุ่มผู้ก่ออาชญากรรมประเภทนี้เป็นการเฉพาะ โดยทำงานในลักษณะของการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานตำรวจสันติบาลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการสืบสวนและติดตามจับกุม

ดำเนินคดีกลุ่มคนร้ายชาวต่างชาติในหลายคดี พร้อมยึดได้ของกลางเป็นหนังสือเดินทางปลอมจำนวนมากที่ถูกโจรกรรมมาจากหลายประเทศ สำหรับผู้ต้องหาที่จับกุมได้นั้นส่วนใหญ่เป็นชาวเอเชียตะวันออกเฉียงและชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้ร่วมกันกับผู้ต้องหาส่วนหนึ่งที่เป็นหญิงไทย

กรมสอบสวนคดีพิเศษตระหนักดีว่าอาชญากรรมประเภทนี้มีความสำคัญและเป็นภัยร้ายแรงยิ่ง จึงได้ทำงานในลักษณะของการประสานงานและปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและในต่างประเทศมาโดยตลอด โดยได้มีการประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศสเปน ประเทศออสเตรเลีย และประเทศแคนาดา ซึ่งพบว่ากลุ่มขบวนการดังกล่าวมีเครือข่ายอยู่ทั่วโลก โดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศของสถานทูตทุกประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยที่ได้ร่วมกันทำการตรวจสอบหนังสือเดินทางที่ยึดได้

ในระหว่างปี ๒๕๕๑ แก๊งค์ไอทีที่เรียกว่า แก๊งค์คอลเซ็นเตอร์ ซึ่งทำการโทรศัพท์หลอกลวงประชาชนทั่วประเทศได้สร้างปัญหาและเกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยพฤติกรรมที่พบจากการสืบสวนสอบสวน คือ กรณีกลุ่มคนร้ายมีเป้าหมายต้องการหลอกลวงผู้เสียหายในประเทศไทย คนร้ายจะตั้งสำนักงานคอลเซ็นเตอร์ขึ้นในประเทศจีน แต่หากต้องการหลอกลวงคนในประเทศจีนจะตั้งสำนักงานคอลเซ็นเตอร์ขึ้นในประเทศไทย จึงทำให้ยากแก่การติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี สำหรับพฤติกรรมของแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์ในประเทศไทยนั้น คนร้ายจะใช้บ้านเช่าหลังใหญ่เป็นสำนักงานฯ ในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือกรุงเทพมหานคร ส่วนวิธีการหลอกลวงนั้น คนร้ายจะใช้วิธีการโทรศัพท์ระหว่างประเทศที่เรียกว่า ระบบ Voice over internet protocol หรือระบบ VOIP โดยใช้คำพูดหวานล่อมให้เหยื่อหลงเชื่อ มีทั้งการอ้างว่าจะคืนเงินภาษีหลังเกษียณราชการ คืนเงินประกันสังคม หรืออ้างว่ามีคนนำเอกสารของผู้เสียหายไปปลอมแปลงทำให้ผู้เสียหายถูกอายัดบัญชี ไปจนถึงการหลอกลวงโดยอ้างว่าผู้เสียหายถูกอายัดเงินเพราะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยหากเหยื่อหลงกลยอมไปโอนเงินที่ตู้เอทีเอ็มตามที่คนร้ายบอก คนร้ายจะใช้วิธีการพูดหวานล่อมให้เหยื่อสับสนยอมมรดกหรือสลิปบัตรเครดิตที่เอเอ็มของตน โดยอ้างว่าเป็นการทำเพื่อยกเลิกการอายัดเงิน แต่แท้จริงแล้วเป็นการโอนเงินเข้าบัญชีของคนร้าย การดำเนินการสืบสวนสอบสวนจับกุมตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษถือว่าประสบผลสำเร็จ โดยสามารถติดตามจับกุมและดำเนินคดีกับแก๊งค์มิจฉาซีพีได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังตรวจยึดของกลางและทรัพย์สินที่ได้จาก

การกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก อีกทั้งติดตามทรัพย์สินของผู้เสียหายที่ถูกขโมยไป กลับคืนมาได้จำนวนหนึ่ง

การดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไม่อาจสำเร็จผลได้ โดยการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษแต่เพียงหน่วยงานเดียว โดยที่ผ่านมามี กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ทั้งด้านการตรวจสอบข้อมูล เพื่อสืบสวนติดตามผู้กระทำความผิดและการวางระบบป้องกันผู้เสียหายที่ใช้โทรศัพท์ ในระหว่างใช้บริการที่ตู้เอทีเอ็ม อีกทั้งได้รับความร่วมมือจากสำนักงาน ป.ป.ง. ในการยึดอายัดทรัพย์สิน และการสนับสนุนด้านการปฏิบัติการร่วมตรวจค้นและจับกุมจากสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ ตลอดจนความร่วมมืออย่างดียิ่งจากเจ้าหน้าที่ของบริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) จนประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ผลจากการดำเนินคดีพบว่า ผู้ต้องหาถูกศาลพิพากษาลงโทษทุกราย นอกจากดำเนินคดีดังกล่าวข้างต้นแล้ว กรมสอบสวนคดีพิเศษยังได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงแผนประทุษกรรมดังกล่าว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อของคนร้าย และกล่าวได้ว่าการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในเรื่องนี้ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้สามารถควบคุมอาชญากรรมประเภทนี้ได้ในระดับที่ดี

๙. คดีพิเศษที่เป็นคดีอาญาทั่วไป (General Criminal Cases as Special Cases)

คดีอาญาที่กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการในช่วงแรกส่วนใหญ่เป็นคดีอาญา ทั่วไปที่ประชาชนร้องทุกข์เข้ามา โดยคดีอาญาที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับโอนจากสำนักงาน ตำรวจแห่งชาตินั้น หลายคดีมีความยากลำบากอย่างมากในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากพยานหลักฐานมีน้อยจนไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดได้ ได้แก่ คดีการเสียชีวิตของนายเจริญ วัตอักษร คดีฆาตกรรมนางสาวเคิร์สต์ ชารา โจนส์ นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ คดีฆาตกรรมนักการทูตและการหายตัวไปของนักธุรกิจ ชาวซาอุดีอาระเบีย และคดีการหายตัวของนายสมชาย นีละไพจิตร^{๒๖}

^{๒๖} กรมสอบสวนคดีพิเศษ. DSI ความยุติธรรม... ที่ฟังได้ ๑๒ ปี วันก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ. ม.ป.ท., ๒๕๕๗.

จากผลงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่กล่าวมาแล้วนั้น ถือเป็นผลการทำงานของทีมสหวิชาชีพ ซึ่งได้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการสืบสวนสอบสวน ตัวอย่าง เช่น

- **คดีการบุกรุกที่ดินของรัฐ** แต่ก่อนการดำเนินคดีดังกล่าวต้องพึ่งพาหน่วยงานภายนอกในการทำแผนที่และต้องใช้ระยะเวลาานาน ประกอบกับมีแต่พนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่มีเจ้าหน้าที่ด้านแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งมีผลต่อการแพ้ชนะคดี จนกระทั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านเทคนิค มีห้องปฏิบัติการ จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย จัดหาเจ้าหน้าที่ด้านแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ ด้านภูมิสารสนเทศ ด้านวิศวกรรมสำรวจ ระบบคลังข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ มาทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวนในแบบสหวิชาชีพที่สามารถวางรูปคดี การวิเคราะห์คดี โดยนำข้อเท็จจริงในคดีมาประยุกต์ใช้กับระบบ GIS ทำให้การสอบสวนคดีสามารถทำได้ด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการทำงานแบบสหวิชาชีพดังกล่าวทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีรูปแบบการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่ชัดเจน โดยมีระบบ GIS มาสนับสนุนการรวบรวมหลักฐานแบบวิทยาศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ มีการนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้เป็นอย่างดีและชัดเจน และได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่นำไปบรรยายให้กับหน่วยงานของรัฐ เช่น ทหาร ตำรวจและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นต้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังได้สร้างระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI map) ที่ใช้ในการตรวจสอบพื้นที่ที่มีการบุกรุกที่ดินของรัฐด้วยเวลาเพียงหนึ่งนาทีเท่านั้นว่าเป็นพื้นที่ของรัฐหรือไม่ หรือพื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าประเภทใด ประกาศเมื่อใด ซึ่งได้ให้ความรู้ดังกล่าวให้กับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนมาแล้วจำนวนกว่า ๓๐ จังหวัด ทำให้การป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ที่ดินกลับคืนมาเป็นของรัฐอย่างมากมาย^{๒๗} จากที่กล่าวมานี้เป็นการทำงานแบบสหวิชาชีพที่นำบุคลากรจากหลากหลายสาขาวิชามาปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมการสืบสวนใหม่ๆ

- **คดีการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ** โดยคดีฮั้วประมูลหรือคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐเป็นคดีที่

^{๒๗} อนุพล ดิษฐธรรม. รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม. กรมสอบสวนคดีพิเศษ.

กรมสอบสวนคดีพิเศษให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการทำงานแบบสหวิชาชีพในการป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในเรื่องนี้ ประกอบด้วยคณะทำงานที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างที่รับโอนมาจากสำนักงานประมาณและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ บุรณาการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานร่วมกันกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ทั้งนี้ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามความผิดในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐต่อไป โดยเน้นการป้องกันนำการปราบปราม เน้นในเรื่องการสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันในรูปแบบของสหวิชาชีพ เช่น สร้างการป้องกันในองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยให้องค์ความรู้ในการป้องกันการทุจริต^{๒๔} ตัวอย่างคดีสำคัญๆ เช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กรณีคดีทุจริตการจัดซื้อรถดับเพลิงและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายจำนวนกว่า ๖,๖๘๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น

ที่มา: <http://www.siamturakij.com/backend/files/images/complete/201307170627561.gif>

^{๒๔} สนธยา รัตนธรรส. พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนคดีอาญาพิเศษ ๒ สำนักคดีอาญาพิเศษ ๒ กรมสอบสวนคดีพิเศษ.

บทสรุป

นับตั้งแต่ก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษถึงขอบเขตหรือเส้นแบ่งระหว่างคดีพิเศษกับคดีอาญาธรรมดาไม่ชัดเจน ทำให้การใช้ดุลพินิจในการรับคดีอาญาเป็นคดีพิเศษถูกกล่าวหาว่าเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารบ้าง เป็นเครื่องมือของนักการเมืองบ้าง ซึ่งควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการใช้ดุลพินิจในการรับคดีอาญาใดเป็นคดีพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป แต่ผลงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษดังที่ได้กล่าวนั้นก็เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมไทย โดยเฉพาะการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการสืบสวนสอบสวนของประเทศไทยหลายประเภทคดีด้วยกัน ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาสามารถปกป้อง รักษา หรือเรียกคืนผลประโยชน์ให้แก่รัฐ/ประชาชน/เอกชน ได้จำนวนมากกว่า ๒๒๕,๐๙๗,๗๐๖,๘๗๘.๖๐ บาท (๓๐ กันยายน ๒๕๕๘) จนได้รับการยอมรับจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งภายในและต่างประเทศ และถือว่าเป็นกลไกใหม่ในกระบวนการยุติธรรมก่อนขึ้นศาล ที่ประชาชนให้การยอมรับว่า **“กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนพึงได้”**

ที่มา: <http://www.thansettakij.com/content/16662>

ที่มา: <http://transbordernews.in.th/home/?p=11511>

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔.
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๕ ก ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๔.
- กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๗๑ ก ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗.
- กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๙ ตอนที่ ๓๕ ก ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕.
- กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๙. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙.
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ. **DSI ความยุติธรรม... ที่พึ่งได้ ๑๒ ปี วันก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ.** ม.ป.ท., ๒๕๕๗.
- กระทรวงยุติธรรม, กรมสอบสวนคดีพิเศษ. **คู่มือการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวน ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗.** กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๘.
- ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๑๙ ง ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔. [ออนไลน์] <http://www.library.coj.go.th/info/data/A106-06-008.PDF>
- ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๙ ตอนพิเศษ ๘๕ ง ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕.
- พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม ๑๒๑ ตอนที่ ๘ ก ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๗.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑. **ราชกิจจานุเบกษา.**
เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๖ ก ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. **ราชกิจจานุเบกษา.**
ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. **ราชกิจจานุเบกษา.**
ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. **ราชกิจจานุเบกษา.**
ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.”

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. สภาชุดที่ ๒๑ สมัยสามัญทั่วไป
ครั้งที่ ๕/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖.

..... **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร.** ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๓
ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖.
กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกรรมการ ๒. **รายงานของคณะกรรมการ
วิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.**
กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๖.

การซื้อขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์: มิติข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมาย*

ฉวีวงศ์ บวรเกียรติขจร**

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนปัจจุบันอย่างก้าวกระโดด อันเกิดจากความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร โทรศัพท์มือถือถึงจึ่งนอกจากจะเป็นอุปกรณ์สื่อสารทางเสียงยังแปรสภาพเป็นเครื่องรับส่งข้อมูล ภาพและเสียง และยังเสมือนเป็นเครื่องบดอัดระบบสังคมและระบบการตลาดให้มีขนาดเล็กลง ส่งผลให้คนในสังคมจริงก้าวเข้าสู่สังคมเสมือนในระบบสังคมออนไลน์ที่มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลโดยไร้ข้อจำกัดด้านสถานที่ (Space) และเวลา (Time) ซึ่งการที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ทำให้ระบบตลาดหดตัวลงนี้ ส่งผลให้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถขายสินค้า

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แผนกลยุทธ์ออนไลน์ กรณีศึกษาสินค้ากลุ่มแฟชั่น” หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หรือบริการต่อกันได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ต้นทุนของสินค้าถูกลง ผู้ขายได้สัดส่วนของกำไรมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดผู้ขายรายใหม่เข้ามาในตลาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ไร้ทิศทาง โดยไม่จำกัดว่าร้านค้าในสื่อสังคมออนไลน์จะต้องมีหน้าร้านจริง ซึ่งการขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) หรือไลน์ (Line) นับเป็นส่วนหนึ่งของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในเชิงพาณิชย์ หรือการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ที่มีทั้งรูปแบบการทำธุรกรรมระหว่างร้านค้าที่เป็นภาคธุรกิจกับผู้บริโภค (Business to Consumer: B2C) และระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภคที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง (Consumer to Consumer: C2C) โดยผู้ขายสามารถเปิดหน้าร้านได้อย่างไร้ขีดจำกัดของพรมแดนตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง

จากการศึกษาสถานการณ์การซื้อขายในสื่อสังคมออนไลน์ในส่วนโครงสร้างของตลาด พฤติกรรมทางการตลาด และการดำเนินงานของร้านค้าในสื่อสังคมออนไลน์ (Structure-Conduct-Performance: SCP) ในปัจจุบันของประเทศไทยด้านโครงสร้างของตลาด (Market Structure) พบว่า ร้านค้าในสื่อสังคมออนไลน์แต่ละรายมีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับขนาดของตลาดโดยรวม โดยพบว่า ในตลาดออนไลน์มีผู้ขายสินค้าแต่ละประเภทจำนวนมาก ซึ่งผู้ขายแต่ละรายสามารถเปิดบัญชีผู้ใช้ที่เป็นบัญชีของร้าน หรือเปิดเฟซบุ๊ก อินสตาแกรมของร้านใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดจำนวนบัญชี และไม่มีค่าใช้จ่ายในการจดบัญชีใหม่ จึงพบว่า ผู้ขายบางรายมีบัญชีของร้านหลายบัญชี แต่ละบัญชีอาจขายสินค้าแตกต่างกัน หรือผู้ขายบางรายอาจเปิดเพจหลายบัญชีสำหรับขายสินค้าชนิดเดียวกัน เพื่อให้ลูกค้า ผู้สนใจสามารถค้นหาร้านได้ง่าย และเพื่อป้องกันผู้ขายรายอื่นเข้ามาตั้งชื่อบัญชีคล้ายกับตน หรือขายสินค้าประเภทเดียวกันเพื่อแข่งขันกับตน

สำหรับอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด พบว่า การเริ่มต้นขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ขายใช้ทุนเริ่มต้นเป็นค่าสินค้าเพียง ๒,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น จากการที่ร้านค้าไม่ต้องจ่ายค่าหน้าร้านหรือค่าเช่าพื้นที่ตั้งร้าน และค่าจ้างพนักงานประจำร้านเหมือนการเปิดร้านค้าที่มีหน้าร้านจริง หรือกรณีที่เป็นการขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ผู้ขายก็ต้องมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าโดเมนเนม (Domain Name) หรือค่าธรรมเนียมเว็บไซต์ประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาทต่อ ๑ โดเมนเนม หรือจ่ายค่าธรรมเนียมเว็บไซต์ประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี หรือกรณีที่ต้องออกแบบเว็บไซต์จะมีค่าออกแบบเว็บไซต์ประมาณ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาทต่อหน้าเว็บไซต์ ดังนั้น หากเปรียบเทียบต้นทุนในการขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ การขายผ่านร้านค้าที่มีหน้าร้าน

และการขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์จะมีต้นทุนต่ำกว่าการขายสินค้าในร้านค้าที่มีหน้าร้านจริง และการขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) การขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นการค้าขายที่มีประสิทธิภาพต่อต้นทุน (Cost-effective) มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นช่องทางการค้าขายที่หากผู้ขายไม่ต้องการซื้อโฆษณาบนเฟซบุ๊กก็สามารถโฆษณาร้านค้าของตนเองได้ โดยการฝากร้านหรือการเข้าไปโฆษณาสินค้าในช่องความคิดเห็น (Comment) ของผู้มีชื่อเสียงในลักษณะของโฆษณาแฝง หรือการขอเป็นเพื่อนกับลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของทางร้านได้ เป็นต้น

ส่วนการกีดกันการเข้าสู่ตลาดในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ในตลาดมีการกีดกันการเข้าสู่ตลาดน้อย ผู้ขายรายใหม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย จากการที่ใช้ทุนเริ่มต้นไม่มากนักและไม่จำเป็นต้องสต็อก (Stock) สินค้า ผู้ขายจึงเข้าออกจากตลาดได้ง่ายและยังสามารถขยายการรับรู้หรือการจดจำแบรนด์ (Brand Awareness) ได้จากการซื้อโฆษณาผ่านเฟซบุ๊ก เพื่อให้บัญชีของร้านตนไปปรากฏที่หน้าเฟซบุ๊กของกลุ่มเป้าหมายในฐานะของเฟซบุ๊กคำแนะนำ (Suggestion) จึงมีโอกาสที่ลูกค้าจะพบเห็นร้านค้าและตามเข้าไปดูรายละเอียดของร้านหรือสินค้า หรือเลือกที่จะกด “ติดตาม” (Follow) หรือกด “ถูกใจ” (Like) ร้านค้านั้นๆ ซึ่งจะส่งผลให้เมื่อเฟซบุ๊กหรืออินสตาแกรมของร้านค้านั้นมีการนำเข้ารูปภาพใหม่ หรือมีการลงข้อมูลหรือเพิ่มเนื้อหาข้อมูลของสินค้า ลงโฆษณา หรือเมื่อเสนอโปรโมชัน เนื้อหา (Content) ที่นำเสนอเหล่านั้นก็จะไปแสดงตัวที่เฟซบุ๊กหรืออินสตาแกรมของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณลักษณะตามที่ระบุไว้ หรือบางร้านอาจใช้วิธีการเพิ่มยอดไลค์โดยการซื้อยอดไลค์จากร้านค้าเอกชนในอัตราไลค์ละ ๐.๕๐-๑.๐๐ บาท ซึ่งปัจจุบันการซื้อยอดไลค์ดังกล่าวทางเฟซบุ๊ก (ประเทศไทย) ถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย จึงอาจเสี่ยงต่อการถูกแบนหรือบล็อก (Blocked) บัญชีได้

ทั้งนี้ เมื่อผู้ซื้อมีความภักดีกับแบรนด์ (Brand Loyalty) หรือพบว่ามียี่ห้อสินค้าที่มีสไตล์หรือดีไซน์สินค้าตรงกับความต้องการแล้วก็จะจดจำร้านค้านั้นไว้เป็นร้านค้าประจำ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้นับเป็นการกีดกันชั่วคราวเท่านั้น โดยหากผู้ซื้อได้พบกับร้านค้าใหม่ที่มีสไตล์หรือรสนิยมใกล้เคียงกับตนในราคาที่ตนเองพอใจและยอมรับได้ การกีดกันชั่วคราวนี้ก็จะมีหมดไป สำหรับการกีดกันด้านราคาจะพบในกรณีที่ผู้ขายรายเดิมในตลาดมีต้นทุนของสินค้าต่ำกว่าต้นทุนสินค้าของผู้ขายรายใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาด หรือต้นทุนของร้านค้ารายอื่นๆ ที่ขายสินค้าประเภทเดียวกัน แต่ก็เป็นกรกีดกันชั่วคราวเช่นเดียวกันเพราะในตลาดมีผู้ขายและผู้ซื้อจำนวนมาก ราย อิทธิพลของการกีดกันด้านราคาที่มีต่อผู้ขายด้วยกันจึงมีไม่มากนัก

ด้านพฤติกรรมทางการตลาด (Market Conduct) ในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าร้านค้าต่างใช้กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา (Price competition policy) จากการที่ผู้ขายสามารถกำหนดราคาสินค้าต่ำกว่าร้านค้าที่มีหน้าร้านจริง ทำให้ได้เปรียบคู่แข่ง โดยการขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ซื้อสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าได้ง่าย ร้านค้าจึงมีการจัดโปรโมชั่นเพื่อดึงดูดใจ ร่วมกับการมีบริการหลังการขายที่ดี มีการรับประกันหรือรับเปลี่ยนคืนสินค้าจากการที่ลูกค้าได้รับสินค้าไม่ตรงตามขนาด หรือกรณีที่สินค้ามีการชำรุด เสียหาย อันเกิดจากความบกพร่องของผู้ขาย

ด้านการดำเนินงานของร้านค้า (Market Performance) ในสื่อสังคมออนไลน์ จากการที่การขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นของเจ้าของรายเดียว (Single Owner) ที่เริ่มต้นและดำเนินการทุกอย่างเองเพียงผู้เดียว หรือเป็นกรณีเป็นเจ้าของร่วมก็มักเป็นสามีภรรยา พี่น้องประมาณ ๒-๓ คน ดังนั้นความสามารถในการบริหารจัดการของผู้ขายจึงเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการขาย โดยผู้ขายที่ประสบความสำเร็จจะสามารถบริหารความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตลาด และปรับกลยุทธ์ได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้สามารถรักษาสถานลูกค้าของตนไว้ได้

ข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมาย

จากการที่สถานการณ์การซื้อขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาสนับสนุนผู้ประกอบการ โดยการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ แม้ว่าจะมีงานวิจัยในกลุ่มผู้ขายที่ประสบความสำเร็จ พบว่า ผู้ขายส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการขาย การนำเสนอสินค้า และการจัดส่งสินค้าได้ด้วยตัวเอง หรือในผู้ขายที่มียอดซื้อโฆษณาผ่านเฟซบุ๊กจำนวนมาก จะมีทีมงานของเฟซบุ๊ก (ประเทศไทย) เข้ามาดูแล และประสานงานกับผู้ขายเหล่านั้นโดยตรง หรือการที่ปัจจุบันเฟซบุ๊กจะมีการนำเสนอแพลตฟอร์ม (Platform) ใหม่ ๆ เพื่อรองรับการขายสินค้าด้วยการจัดทำระบบเรียกชำระเงินผ่านอินบ็อกซ์ (Inbox) ในระบบ payment gateway ทั้งที่เป็นการโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร หรือจ่ายผ่านบัตรเครดิต เพื่อให้การซื้อขายสินค้าผ่านเฟซบุ๊กเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีความปลอดภัยในการใช้งานมากขึ้น แต่ระบบดังกล่าวคิดค่าธรรมเนียมในการให้บริการแก่ผู้ขายสินค้าในอัตราร้อยละ ๒.๗๕ จึงเท่ากับเป็นการเพิ่มต้นทุนแก่ผู้ขาย ซึ่งแต่เดิมการขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ผู้ขายไม่มีต้นทุนดำเนินการ ดังนั้น การที่ผู้ขายต้องรับภาระค่าบริการที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนของสินค้าและราคาขายสินค้าที่จะส่งผลกระทบต่อการแข่งขันในตลาดตามลำดับ

ที่มา: <http://news.gimyong.com/attachment/image/21708>

ดังนั้น รัฐบาลชุดปัจจุบัน (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี) ได้กำหนดนโยบาย Thailand Digital 4.0 โดยมีการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย (SME) ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเพิ่มช่องทางการค้าขายในเชิงพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดประเด็นเรื่องการค้าขายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใน “วาระที่ ๔ วิสาหกิจ ๔.๐ (SMEs 4.0 & Smart SMEs) การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนา เครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยตั้งเป้าหมายในการปรับเปลี่ยน SME (วิสาหกิจ) เดิมไปสู่การเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีมูลค่าและคุณค่าสูง (High Value Services SMEs Business) โดยใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technology Innovation) ในธุรกิจ” โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ (มหาวิทยาลัยพะเยา, กองบริหารงานวิจัยและประกัน คุณภาพการศึกษา, ๒๕๕๙: หน้า ๑๔๕-๑๔๖)

๑. สนับสนุนการนำระบบดิจิทัล (Digital) มาใช้ในการยกระดับผู้ประกอบการ รายย่อย (Uplift SMEs) และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ

๒. สนับสนุนการวิจัยมุ่งเป้าในการสร้างใช้แพลตฟอร์มร่วมกัน (Shared Platform) ในกลุ่มบริการ และการบริหารร้านค้า การบัญชี ข้อมูล

๓. ส่งเสริมให้นำระบบดิจิทัล (Digital) มาใช้ในการลดต้นทุนกับกลุ่มผู้ประกอบการ รายย่อยแบบ Traditional SMEs ในด้านบริการ

๔. ขยายขอบเขตทางธุรกิจ (Scale up Business) และการตลาด (Market) ไปสู่กลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม)

ทั้งนี้ นอกจากนโยบาย Thailand Digital 4.0 ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้การซื้อ-ขายสินค้าผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการเติบโตของการค้าขายในอนาคต จึงเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมาย ดังนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อภาครัฐ

๑. ควรมีการพิจารณาออกใบรับรองธุรกิจ (Digital Certification) เพื่อรับรองความปลอดภัยทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกใบรับรองธุรกิจ แก่ร้านค้าที่ขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อ เนื่องการขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ขายไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้าน จึงยากที่ผู้ขายจะรับรองหรือสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อถึงการมีตัวตนจริงของผู้ขาย หรือรับรองคุณภาพของสินค้าที่นำมาขาย ดังนั้น การออกใบรับรองธุรกิจจะทำให้การแข่งขันในตลาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมแก่ผู้ซื้อยิ่งขึ้น

๒. มีการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นผู้ค้ารายใหม่และรายเดิม โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดหลักสูตรการอบรม เพื่อให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้ประกอบการรายใหม่ที่สนใจเข้ามาในตลาดค้าขายผ่านระบบออนไลน์เกี่ยวกับการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจรรยาบรรณของผู้ประกอบการ เพื่อสร้างผู้ประกอบการที่มีคุณภาพในตลาดธุรกรรมออนไลน์ ตลอดจนการเพิ่มทักษะในการบริหารจัดการ และการใช้ระบบหรือแพลตฟอร์ม (Platform) ใหม่ ๆ ที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free Application/Freeware) เพื่อลดภาระของผู้ขายที่ต้องการพัฒนาตนเอง รวมทั้งการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ขายให้เห็นความสำคัญในการจัดทำฐานข้อมูลของลูกค้า (Customer Directory) โดยไม่จำเป็นต้องซื้อระบบที่มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้ขายในสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลของลูกค้าอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ในเบื้องต้นอาจมีการแนะนำให้ผู้ขายสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ใช้ระบบ Google Docs เพื่อจัดเก็บข้อมูลลูกค้าในส่วนรายชื่อ ที่อยู่ และประวัติ การซื้อสินค้า เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้ขายในการบริหารลูกค้า เช่น การนำเสนอสินค้า หรือแจ้งโปรโมชั่นแก่ลูกค้าให้ตรงกับความต้องการ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการวางแผนทางการตลาดต่อไป

๓. มีการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือระบบออนไลน์อื่น เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือระบบออนไลน์ โดยการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนแบบ One Stop Service เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ขายและผู้ซื้อผ่านระบบออนไลน์ (Digital Care Service) โดยหากผู้ขายและผู้ซื้อพบการฉ้อโกงจากธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ หรือพบการหลอกลวงเกี่ยวกับคุณภาพสินค้า หรืออาชญากรรมทางไซเบอร์อื่น ๆ ก็สามารถร้องเรียนโดยตรงผ่านศูนย์รับเรื่องร้องเรียน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการรวบรวมเอกสารหลักฐานอย่างทันท่วงที ร่วมกับการประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการร้องเรียน

ช่องทางการร้องเรียน ตลอดจนแนวทางการติดตามเรื่องร้องเรียน เพื่อให้ผู้ร้องเรียนสามารถเข้าถึงกระบวนการร้องเรียนและติดตามข้อร้องเรียนผ่านสื่อออนไลน์ได้ง่าย

๔. มีการจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการที่ค้าขายผ่านระบบธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นการขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำคลังข้อมูลผู้ประกอบการค้าขายผ่านระบบธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Commerce Directory) เพื่อใช้ในการกำกับดูแลผู้ขาย โดยการยืนยันตัวตนได้จริง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลของผู้ประกอบการเหล่านี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนด้านภาษี การวางนโยบายเชิงธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับการกำกับตลาด การกำกับสาขาอุตสาหกรรม รวมทั้งการขยายตลาดไปยังประเทศเพื่อนบ้าน CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม) เพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 และยังเป็นแนวทางกำหนดมาตรการเพื่อแก้ปัญหาในอนาคตได้อย่างถูกต้อง

๕. การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแบบ One Stop Service เพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ซื้อ-ขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากพบว่าปัจจุบันผู้ขายส่วนใหญ่จะนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งศูนย์เพื่อให้คำปรึกษาด้านการนำเข้า การส่งออก ด้านภาษี และด้านศุลกากร ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการของไทยจากการที่ระบบกฎหมายของแต่ละประเทศมีรายละเอียดของระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดที่แตกต่างกัน

๖. การพัฒนาระบบบริหารและบริการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่จำเป็น (Soft Infrastructure) เป็นการพัฒนาระบบบริหารและบริการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่จำเป็น (Soft Infrastructure) รวมทั้งการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวก หรือระบบที่มีความสำคัญยิ่งยวด (Facilitating and Critical Infrastructure) เพื่อป้องกันการโจมตี หรือการคุกคามทางไซเบอร์ในระบบต่างๆ เช่น ระบบสื่อสารโทรคมนาคม ระบบการชำระเงิน และระบบข้อมูลบุคคล เป็นต้น

๗. การเพิ่มศักยภาพด้านกฎหมายของผู้ขายผ่านช่องทางต่างๆ โดยการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านกฎหมายผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ เช่น การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ผู้ขายมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปรับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙: หน้า ๑๗)

๘. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม รัฐควรเตรียมความพร้อมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของตำรวจ ในฐานะพนักงานสอบสวนในการหาพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์หรือในระบบดิจิทัล มีการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจนกรณีมีความผิดเกี่ยวกับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้น เนื่องจากลักษณะความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ในปัจจุบัน มีความหลากหลายและมีรูปแบบซับซ้อนมากขึ้น

ทั้งนี้ ในปัจจุบันศาลยุติธรรมได้ออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการยื่น ส่ง และรับคำคู่ความและเอกสารทางระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่น ส่ง และรับคำคู่ความและเอกสารทางระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการนำระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Filing System มาให้บริการประชาชนในการยื่นคำคู่ความผ่านระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ โดยศาลที่นำร่องเปิดให้บริการในขณะนี้ ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ในคดีซื้อขาย เช่าทรัพย์ จำนอง จำน่า ค้ำประกัน กู้ยืมเงิน เช่าซื้อ และบัตรเครดิต เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นการขยายช่องทางการบริการ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

๙. การเตรียมความพร้อมของผู้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเกี่ยวกับกระทำผิดทางธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ เพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากองค์ความรู้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นองค์ความรู้เฉพาะที่มีความซับซ้อน จึงจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้พิพากษาให้มีความรู้ ประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับกระทำผิดทางธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความยุติธรรมระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

๑๐. การพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการและด้านกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญในการขยายองค์ความรู้ในการส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นการค้าขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และผ่านเว็บไซต์ รวมทั้งการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภายในประเทศ และกฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ให้มีความสอดคล้องกับหลักการตามกฎหมายแม่แบบหรืออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ค.ศ. ๒๐๐๕

(United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts 2005) และกฎหมายแม่แบบว่าด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ค.ศ. ๒๐๐๑ (Model Law on Electronic Signatures 2001) ให้มีความทันสมัยรองรับธุรกรรมรูปแบบใหม่และครอบคลุมถึงการทำสัญญาในทางระหว่างประเทศให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ในช่วงปีที่ผ่านมาได้มีประกาศใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการค้าขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ ฉบับที่ ๔๔ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง การแสดงราคาและรายละเอียดเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสในการเปรียบเทียบราคาหรือค่าบริการก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ (๕) และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการได้ออกประกาศดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ในประกาศนี้

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าหรือบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์

ข้อ ๓ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจแสดงราคาจำหน่าย ค่าบริการ รวมถึงประเภท ชนิด ลักษณะ ขนาด น้ำหนัก และรายละเอียดของสินค้าหรือบริการ โดยการเขียน พิมพ์ หรือกระทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่นใดในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือระบบออนไลน์ของผู้ประกอบการธุรกิจนั้น ในลักษณะที่ชัดเจน ครบถ้วน เปิดเผย สามารถอ่านได้โดยง่าย

การแสดงราคาจำหน่ายสินค้า ค่าบริการ ให้แสดงราคาต่อหน่วย ราคาหรือค่าบริการนั้นจะมีตัวเลขภาษาใดก็ได้ แต่ต้องมีตัวเลขอารบิกอยู่ด้วย สำหรับข้อความหรือรายการที่แสดงควบคู่กับราคาจำหน่ายหรือค่าบริการต้องเป็นภาษาไทย แต่จะมีภาษาอื่นด้วยก็ได้

ข้อ ๔ กรณีที่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากราคาจำหน่ายสินค้าหรือค่าบริการที่ให้บริการที่แสดงไว้ตามข้อ ๓ ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องแสดงค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้ชัดเจน ครบถ้วนและเปิดเผย โดยแสดงไว้ควบคู่กับการแสดงราคาจำหน่ายสินค้าหรือค่าบริการที่ให้บริการ

ข้อ ๕ การแสดงราคาจำหน่ายปลีกสินค้าหรือค่าบริการที่ให้บริการตามข้อ ๓ ต้องแสดงให้ตรงกับราคาที่จำหน่าย หรือค่าบริการที่ให้บริการ และมีให้ใช้บังคับกับกรณีของผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายหรือให้บริการแก่ผู้ซื้อต่ำกว่าราคาจำหน่าย หรือค่าบริการที่แสดงไว้

ประกาศฉบับนี้ได้อ้างพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ (๕) ซึ่งให้อำนาจแก่กรรมการที่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการแสดงราคาสินค้าหรือบริการตามมาตรา ๒๘ ที่สามารถบังคับให้แสดงราคาสินค้าและบริการแก่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ซื้อเพื่อจำหน่าย ผู้นำเข้า หรือสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขอื่น ๆ ก็ได้ โดยหากบุคคลตามมาตรา ๒๘ นั้น ไม่ทำตามก็มีการกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๔๐ ระบุว่ามิโทษปรับสูงสุดไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท ซึ่งหากพบสามารถแจ้งได้ที่คณะกรรมการกลางส่วนจังหวัด อนุกรรมการ เลขานุการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งสามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ทันที โดยไม่ต้องมีหมายจับอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประกาศดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่พบว่าปัจจุบันร้านค้ายังคงเพิกเฉยต่อประกาศเกี่ยวกับการแสดงราคาสินค้าดังกล่าว โดยพบว่าการซื้อ-ขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันยังมีร้านค้าหลายร้านที่ไม่แสดงราคาสินค้าให้ปรากฏที่หน้าเฟซบุ๊ก โดยให้ลูกค้าที่สนใจซื้อสินค้าสอบถามราคาโดยให้อินบ็อกซ์ (Inbox) ไปยังผู้ขาย โดยให้เหตุผลว่าเพื่อป้องกันมิจฉายเข้ามาติดต่อกับลูกค้า จึงต้องการติดต่อกับลูกค้าผ่านการอินบ็อกซ์ (Inbox) หรือไลน์โดยตรง เนื่องการซื้อขายในตลาดออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความเชื่อใจระหว่างกัน นอกจากนี้ การระบุราคาที่ชัดเจนจะเสี่ยงต่อการถูกตัดราคาจากผู้ขายรายอื่น เนื่องจากการขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ซื้อสามารถสืบค้นและเปรียบเทียบราคาได้ง่าย

จึงเห็นได้ว่า กฎหมายที่ใช้บังคับกับการขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ยังมีปัญหาในการบังคับใช้ และยังไม่มีความหมายรองรับการค้าขายผ่านระบบออนไลน์ในอนาคตอย่างครบถ้วนครอบคลุม จึงมีข้อเสนอทางกฎหมาย ดังนี้

๑. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีการปรับปรุงกฎหมายให้รับรองเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรม

คอมพิวเตอร์ กฎหมายเกี่ยวกับการขายตรง ให้มีความครอบคลุมถึงธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการขายสินค้าผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ ค.ศ. ๒๐๐๕ (United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts 2005) และกฎหมายแม่แบบว่าด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ค.ศ. ๒๐๐๑ (Model Law on Electronic Signatures 2001) ให้มีความทันสมัยรองรับธุรกรรมรูปแบบใหม่ และครอบคลุมถึงการทำสัญญาในทางระหว่างประเทศ ดังนี้

๑.๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้ครอบคลุมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การกำกับดูแลธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ และการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Certification Authority: CA)

๑.๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ควรมีบทบัญญัติให้ครอบคลุมกรณีการค้าขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

๑.๓ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง

ควรมีบทบัญญัติให้ครอบคลุมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยไม่ต้องออกกฎหมายกระทรวงควบคุมการค้าขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มเติม

๒. การจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายเกี่ยวกับการขายสินค้าผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการ

ควรมีการรวบรวมกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นฐานข้อมูลกฎหมายเกี่ยวกับการขายสินค้าผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการ เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายศุลกากร กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ กฎหมายการขายตรง และกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนการค้า และสิทธิบัตร เป็นต้น โดยกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน ได้แก่ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐)

๒.๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแนวปฏิบัติ และหลักเกณฑ์ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ได้แก่

๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นพระบัญญัติใช้บังคับกับธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการค้าขายสินค้าทุกประเภท และการให้บริการรูปแบบต่าง ๆ เช่น การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การทำธุรกรรมกับธนาคาร และการบริการจากรัฐบาล

๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๒ พระราชกฤษฎีกากำหนดประเภทธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ยกเว้นมิให้นำกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ พ.ศ. ๒๕๔๙

เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภทธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ยกเว้นมิให้นำกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ ได้แก่ ธุรกรรมเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก

๒.๓ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบของธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศ

๒.๔ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

เป็นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางระบบสารสนเทศ ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๙

๒.๕ ประมวลรัษฎากร

เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้ผู้ขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ต้องชำระภาษีเงินได้

๒.๖ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร

เป็นกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาขายสินค้าละเมิดสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ ได้แก่ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๗ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า

เป็นกฎหมายว่าด้วยกรณีการขายสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้า ได้แก่ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๙

๒.๘ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

เป็นกฎหมายว่าด้วยกรณีการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ได้แก่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

๒.๙ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

เป็นกฎหมายว่าด้วยกรณีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เช่น แฮกเกอร์ ปลอมอีเมล ขายซอฟต์แวร์ที่เป็นเครื่องมือกระทำความผิด เผยแพร่ภาพอนาจาร ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๑๐ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐

เป็นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ต่อไปจะมีการออกกฎกระทรวง ควบคุมการขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์

๓. ควรเร่งรัดการตรากฎหมายเกี่ยวกับการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลทั้งของผู้ขายและผู้ซื้อ

จากการที่การซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ต้องมีการให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ซื้อหรือผู้ขายประกอบการดำเนินการซื้อ-ขาย ซึ่งมีแนวโน้มเกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เพื่อประโยชน์ในทางการค้า หรือเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ เช่น การฉ้อโกง การหมิ่นประมาท เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเร่งผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ เพื่อสร้างกลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นส่วนตัว โดยมุ่งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจมีการละเมิดและนำไปใช้ในทางที่มิชอบโดยง่ายในการทำธุรกรรมทางออนไลน์ หรือการใช้อินเทอร์เน็ต (วงศกร มโนศุภางค์, ๒๕๕๕: หน้า ๔๔) ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยต้องไม่สร้างภาระหน้าที่แก่ผู้เกี่ยวข้องจนกลายเป็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการประกอบธุรกิจการค้าหรือการให้บริการของภาคส่วนต่างๆ จนเกินสมควร เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), ๒๕๖๐)

๔. ควรเร่งรัดการตรากฎหมายว่าด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

เป็นการตรากฎหมายกำหนดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศ และให้ประชาชนเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (วงศกร มโนศุภางค์, ๒๕๕๕: หน้า ๔๔) อันเกิดจากการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศผ่านระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร

๕. มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ควรพัฒนามาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนในการหาพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัล มีการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบ และแนวทางในการสอบสวน พิสูจน์พยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน รวมทั้งการดำเนินการของพนักงานอัยการ เนื่องจากลักษณะความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์มีความหลากหลายและมีรูปแบบซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมของผู้พิพากษาที่จะมีคดีเกี่ยวกับการกระทำผิดทางธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น จึงควรมีการพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ เพื่อดูแลคดีเกี่ยวกับธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพราะองค์ความรู้ด้านกฎหมายอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยยังมีไม่มากนัก รวมทั้งมีการผลักดันให้ศาลมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙: หน้า ๑๖)

ที่มา: <https://sites.google.com/site/itsongserm...>

การที่ตลาดขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากหน่วยงานของรัฐควรจะเข้ามาให้การกำกับ ดูแล การขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ตั้งแต่ต้นน้ำในการจัดหลักสูตรอบรม เพื่อให้ผู้ขายมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำธุรกรรม อิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสร้างความตระหนักเรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบการ เพื่อสร้างผู้ประกอบการที่มีคุณภาพในตลาดธุรกรรมออนไลน์ ไปจนถึงการเพิ่มทักษะในการบริหารความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม ที่อาจส่งผลกระทบต่อร้านค้ากรณีที่มีแอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์ม (Platform) ใหม่ ๆ เกิดขึ้น ควบคู่กับการที่ผู้ขายเองควรให้ความสำคัญกับการรวมตัวเป็นกลุ่ม ชมรม หรือสมาคมผู้ขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เช่น ด้านการชำระภาษี การนำเข้าส่งออก ซึ่งยังสามารถเป็นอีกกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ควบคู่กับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการบริหารจัดการ การจัดทำฐานข้อมูลลูกค้า (Customer Directory) เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนธุรกิจ ให้ตลาดสินค้าออนไลน์เป็นตลาดที่มีความยั่งยืน และมีการแข่งขันที่เป็นธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

มหาวิทยาลัยพะเยา, กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (๒๕๕๙).

Thailand ๔.๐ โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.
เอกสารอัดสำเนา.

วงศ์กร มโนศุกรวงศ์. (๒๕๕๕). แนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรม
ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยการใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (๒๕๕๙). กฎหมายเทคโนโลยี
สารสนเทศ. [ออนไลน์] สืบค้นจาก [https://www.etda.or.th/publishing-
detail/information-technology-law-7-edition.html](https://www.etda.or.th/publishing-detail/information-technology-law-7-edition.html) เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

_____. (๒๕๕๙). แผนยุทธศาสตร์
และแผนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๒. [ออนไลน์] สืบค้นจาก [https://www.etda.or.th/
files/1/files/20150901_ETDA_Strategy_Plan_v_06_03.pdf](https://www.etda.or.th/files/1/files/20150901_ETDA_Strategy_Plan_v_06_03.pdf) เมื่อวันที่ ๑๔
กรกฎาคม ๒๕๖๐.

_____. (๒๕๖๐). ร่างกฎหมาย
เศรษฐกิจดิจิทัล ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
[ออนไลน์] สืบค้นจาก [https://ictlawcenter.etda.or.th/de_laws/detail/
de-laws-data-privacy-act](https://ictlawcenter.etda.or.th/de_laws/detail/de-laws-data-privacy-act) เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ช่องทางสื่อสาร

www.parliament.go.th

www.senate.go.th

www.radioparliament.net

Call Center

1743

e-book

หนังสือและสื่อเผยแพร่

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th>

